

PRZEPISY Z ZAKRESU PRAWA ADMINISTRACYJNEGO

WYDAWNICTWO MINISTERSTWA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ

Zeszyt 5

Warszawa 1946 r.

STOWARZYSZENIA, ZGROMADZENIA I ZBIÓRKI PUBLICZNE

TREŚĆ ZESZYTU:

Stowarzyszenia

	Str.
1. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 27 października 1932 r.: Prawo o stowarzyszeniach	2
2. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 10 grudnia 1932 r. o rejestracji stowarzyszeń	9
3. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 17 grudnia 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Sprawiedliwości i Opieki Społecznej, o przystosowaniu stowarzyszeń i spraw będących w toku do przepisów prawa o stowarzyszeniach	11
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 stycznia 1934 r. o stowarzyszeniach służących katolickim celom religijnym i wyznaniowym	12
5. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 18 marca 1938 r. o terytorialnych zmianach w rejestrze stowarzyszeń	13
6. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 21 marca 1939 r. o terytorialnych zmianach w rejestrze stowarzyszeń	13
7. Rozporządzenie Prezydenta R. P. z dnia 1 września 1927 r. o stowarzyszeniu „Polski Czerwony Krzyż”	13
8. Ustawa z dnia 8 stycznia 1938 r. o ochronie znaku i nazwy Czerwonego Krzyża oraz godła Związku Szwajcarskiego	14
9. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 listopada 1933 r. o uznaniu stowarzyszenia „Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	15
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia o uznaniu stowarzyszenia „Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	15
11. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 marca 1934 r. o uznaniu stowarzyszenia „Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży Akademickiej” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	16
12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1934 r. o uznaniu stowarzyszenia „Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	16
13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 17 stycznia 1936 r. o uznaniu stowarzyszenia „Polski Biały Krzyż” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	16
14. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 8 kwietnia 1936 r. o uznaniu stowarzyszenia „Związek Harcerstwa Polskiego” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	16
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lutego 1939 r. o uznaniu stowarzyszenia „Organizacja Przy- sposobienia Wojskowego Kobiet” za stowarzyszenie wyższej użyteczności	17
16. Dekret z dnia 8 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych	17
17. Rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 14 października 1937 r. o stowarzyszeniach akademickich	18
18. Okólnik Nr 160 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 28 grudnia 1932 r. o nadzorze nad stowarzyszeniami	22
19. Okólnik Nr 3 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 17 stycznia 1933 r. o załatwianiu spraw stowarzyszeniowych	25
20. Okólnik Nr 86 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 14 czerwca 1934 r. o sposobie przedkładania statutów stowarzyszenia przy zgłoszeniu założenia oddziału	26
21. Opłaty stemplowe od podań i świadectw przewidzianych w prawie o stowarzyszeniach — wykładnia Ministerstwa Skarbu (Dz. Urz. Min. Sk. 1935 r. Nr 26 poz. 243)	27
22. Okólnik Nr 8 Ministra Administracji Publicznej z 24 stycznia 1946 r.: Stronictwa polityczne — legalizacja i zebrania członków	28

Zgromadzenia

	Str
23. Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach	29
24. Rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych z dnia 25 kwietnia 1932 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zwoływania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach	33
25. Dekret z dnia 28 maja 1946 r. o przekazaniu uprawnień Ministra Spraw Wewnętrznych i władz administracji ogólnej, wynikających z ustawy z dn. 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach, Ministrowi Bezpieczeństwa Publicznego i władzom bezpieczeństwa publicznego	33

Zbiórki publiczne

26. Ustawa z dnia 15 marca 1933 r. o zbiorcach publicznych	34
27. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 14 lipca 1934 r. o sposobach przeprowadzania zbiorcach publicznych oraz kontroli nad tymi zbiorcach	35
28. Okólnik Nr 16 Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 10 lutego 1934 r. o wydawaniu pozwoleń na urządzenie zbiorcach publicznych	37

STOWARZYSZENIA

1. ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 27 października 1932 r.

Prawo o stowarzyszeniach.

(Dz. U. R. P. z dnia 29 października 1932 r. Nr 94, poz. 808).

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i art. 1 lit. a) ustawy z dnia 17 marca 1932 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 22, poz. 165) postanawiam co następuje:

Rozdział I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. Prawo niniejsze reguluje prawny byt stowarzyszeń, jako dobrowolnych trwałych zrzeszeń o celach niezarobkowych.

„Podstawowym warunkiem odpowiedzialności z art. 57 prawa o stowarzyszeniach... jest, aby zrzeszenie, którego założenie nie zostało właściwej władzy zgłoszone (art. 12 cyt. prawa), stanowiło dobrowolne, trwałe zrzeszenie o celu niezarobkowym“. Zasada ta została wysnuta z wyroku S. N. z 6 października 1936 r. 2K.872/36, (OPA 1939 nr. 89 A). Dlatego S. N. wykluczył odpowiedzialność za niedopełnienie wymagań art. 12 w konkretnym wypadku, skoro z ustaleń w sprawie wynikało, iż zrzeszenie miało charakter zarobkowy.

Art. 2. Obywatele polscy mają prawo łączyć się w stowarzyszeniach, których cele, ustrój i działalność nie sprzeciwiają się prawu i nie zagrażają bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

Uprawnienie to służy osobom w wieku od lat 18, o ile przepisy poniższe nie przewidują wyjątków.

Występować w charakterze założycieli, jak również wchodzić w skład zarządu stowarzyszenia mogą tylko osoby zdolne do działań prawnych.

Młodzież szkolna z wyjątkiem młodzieży szkół wyższych, nie może należeć do stowarzyszeń.

Młodzież nieszkolna w wieku od lat 14 do 18 może, za zgodą swych prawnych opiekunów, należeć do stowarzyszeń, nie biorąc jednak udziału w głosowaniu uchwał i nie korzystając z uprawnień wyborczych.

Art. 3. Wojskowi w służbie czynnej mogą należeć do stowarzyszeń tylko za zezwoleniem władz wojskowych, na warunkach określonych przez Ministra Spraw Wojskowych; nie mogą przy tym oni być poddani ani balotażowi, ani sądom koleżeńskim w jakiegokolwiek formie.

Szczególne ograniczenia prawa należenia do stowarzyszeń niektórych kategorii osób określają przepisy specjalne.

Przez określenie: „Minister Spraw Wojskowych“ należy obecnie rozumieć: „Minister Obrony Narodowej“.

Art. 4. Cudzoziemcy mogą również łączyć się w stowarzyszeniach przewidzianych w niniejszym prawie.

Rozporządzenie Rady Ministrów wydane na wniosek Ministrów: Spraw Wewnętrznych i Spraw Zagranicznych, może wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń cudzoziemców, oraz w kwestii udziału cudzoziemców w stowarzyszeniach i ich władzach.

Tymże trybem będzie uregulowana sprawa stowarzyszeń o charakterze międzynarodowym, jeżeli szczególne potrzeby, związane z ich organizacją i funkcjonowaniem na obszarze Polski, nie dadzą możliwości zastosować do nich ogólnych przepisów niniejszego prawa.

Zakres kompetencji Ministra Spraw Wewnętrznych, wynikający z Prawa o stowarzyszeniach, przejął obecnie Minister Administracji Publicznej, a na obszarze Ziemi Odzyskanych — Minister Ziemi Odzyskanych (art. 2 ust. 2 p. e) dekretu z dnia 13 listopada 1945 r. o zarządzie Ziemi Odzyskanych — (Dz. U. R. P. poz. 295). Moc obowiązująca Prawa o stowarzyszeniach została rozciągnięta na Ziemię Odzyskaną postanowieniem art. 4 cytowanego dekretu.

Art. 5. Nie wolno nikogo zmusić do tego, aby wziął lub nie wziął udziału w stowarzyszeniu. Nie wolno także ograniczać możliwości wystąpienia ze stowarzyszenia.

Przeciwnie temu postanowienia statutów i regulaminów oraz uchwały i zobowiązania są niedopuszczalne i nieważne.

Wolność wystąpienia ze stowarzyszenia nie wyklucza ustanowienia w statucie stowarzyszeń, posiadających osobowość prawną, obowiązku zapłaty składek członkowskich za czas do końca roku gospodarczego.

Przepisy ust. 1 — 3 nie dotyczą stowarzyszeń, które powstają z inicjatywy władz, działających w tym kierunku na mocy przepisów prawa publicznego.

Art. 6. Zakazaniem jest:

a) tworzenie stowarzyszeń, przyjmujących zasadę bezwzględnej posłuszeństwa członków władzom stowarzyszenia,

b) łączenie w stowarzyszeniu celów wychowania fizycznego, gimnastycznych lub sportowych z celami politycznymi.

Art. 7. Stowarzyszenia funkcjonariuszów państwowych podlegają przepisom niniejszego prawa.

Stowarzyszenia te nie mogą mieć celu lub ustroju, oraz stosować środków działania nie dających się pogodzić z przepisami służbowymi i wymaganiami służby.

Przepisy ust. 1 i 2 stosują się również do innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma charakter publiczno-prawny.

Art. 8. Żadne stowarzyszenie nie ma prawa czynić przedmiotem rozważania swych sądów koleżeńskich albo przedmiotem swych uchwał, względnie w inny sposób piętnować, działalność służbowej funkcjonariusza państwowego, będącego członkiem stowarzyszenia, zanim właściwe do oceny tej działalności władze przełożone funkcjonariusza, względnie instytucje dyscyplinarne lub sądy karne, nie potępiły tej działalności przez wymierzenie kary.

Art. 9. Przepisom niniejszego prawa nie podlegają:

a) zakony i kongregacje duchowne oraz inne zrzeszenia, mające wyłącznie i bezpośrednio na celu wykonywane kultu religijnego prawnie uznanych kościołów i związków religijnych;

b) komitety, powstające celem przygotowania wyborów do instytucji prawno-publicznych, gdy wybory są oparte na ustawach, lub zarządzeniach władz — od dnia zarządzenia wyborów do ukończenia czynności wyborczych;

c) związki zawodowe pracownicze, będące przedmiotem osobnych przepisów, z wyjątkiem postanowień zawartych w art. 11 ust. 2 art. 15, 17 i 59;

d) przewidziane przez prawo przemysłowe korporacje i ich związki oraz związki, grupy i organizacje przemysłowców, powołane do życia przez Ministra Przemysłu i Handlu na podstawie szczególnych upoważnień ustawowych;

e) stowarzyszenia akademickie, zakładane zgodnie z przepisami o szkołach akademickich, oraz stowarzyszenia młodzieży szkolnej, tworzone w obrębie innych szkół, a znajdujące się pod dozorem władz szkolnych;

f) stowarzyszenia ściśle wojskowe, związane z pełnieniem służby w wojsku, a zakładane przez wojskowych w czynnej służbie za zwoleniem władzy wojskowej;

g) spółdzielnie z wyjątkiem działalności, o której mowa w art. 11.

Zacytowany w pkt. c) art. 59 stracił moc, jak to zaznaczono niżej przy tym artykule.

Art. 10. Rozporządzenie Rady Ministrów może na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wprowadzić odmienne zasady dla stowarzyszeń o celach religijnych i wyznaniowych, niepodpadających pod postanowienia art. 9 pkt. a.

Uprawnienia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, przewidziane w tym artykule przejął Minister Administracji Publicznej, a na obszarze Ziemi Odzyskanych — Minister Ziemi Odzyskanych.

Art. 11. Spółdzielnie, o ile uprawiają działalność kulturalną, w zakresie tej działalności podlegają przepisom art. 12, 13, 14, 15 i 17 niniejszego prawa z tym, że przez „założenie“, o którym mowa w art. 12, 13, 14 należy rozumieć rozpoczęcie uprawiania działalności kulturalnej, a przez „rozwiązanie się“ w art. 13 także przypadek zamiechania tej działalności.

Związki zawodowe pracownicze mają obowiązek dostarczać powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca ich siedziby na jej żądanie danych co do składu swego zarządu, oraz podlegają przepisom art. 15 i 17 z tym, że przez bezpośrednią władzę nadzorczą, o której mowa w art. 15, należy rozumieć wspomnianą powiatową władzę administracji ogólnej.

Por. dekret zamieszczony niżej pod poz. 17.

Rozdział II.

Stowarzyszenia zwykłe.

Art. 12. Osoby w liczbie co najmniej 3, pragnące założyć stowarzyszenie zwykłe, zgłaszają o tym na piśmie powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przyszłej siedziby stowarzyszenia, jako bezpośredniej władzy nadzorczej, podając: 1) nazwę stowarzyszenia, jego cel i środki działania, 2) teren działalności, oraz siedzibę stowarzyszenia, 3) swoje imiona i nazwiska, oraz miejsce zamieszkania, 4) sposób powoływania zarządu, 5) sposób wstępowania

i ustępowania członków, 6) sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Por. uwagi do art. 1.

Art. 13. Jeżeli w ciągu 4 tygodni od zgłoszenia władza nie zakaze założenia stowarzyszenia, względnie przed upływem tego terminu stwierdzi, że nie ma zastrzeżeń co do jego założenia, może ono rozpocząć działalność.

W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia, jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy swój skład oraz miejsce zamieszkania jego członków, a także adres lokalu, który ma służyć stowarzyszeniu za siedzibę.

Postanowienia powyższe mają zastosowanie również co do obowiązków zgłaszania zmiany okoliczności, o których mowa w art. 12 pkt. 1, 2, 4, 5 i 6 oraz zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia.

W przypadku rozwiązania się stowarzyszenia ostatni jego zarząd obowiązany jest zgłosić o tym władzy w ciągu 2 tygodni od powzięcia uchwały rozwiązującej.

Art. 14. Władza należycie umotywowaną decyzją zakaze założenia stowarzyszenia, jeżeli jego istnienie nie da się pogodzić z prawem albo może spowodować zagrożenie bezpieczeństwa, spokoju lub porządku publicznego.

Art. 15. Bezpośrednia władza nadzorcza może wezwać zarząd stowarzyszenia do dostarczenia jej odpisu protokołu posiedzenia lub treści powziętej uchwały, jeżeli te były spisywane, oraz może w lokalu stowarzyszenia przeglądać prowadzone akta, księgi i posiadane dokumenty, jak również sporządzać z nich notatki, odpisy i wyciągi, a także uprzednio wzywać zarząd do okazania ich w dokładnie określonym przez nią czasie.

Zarząd obowiązany jest prowadzić, utrzymując w stanie aktualności, imienny spis członków stowarzyszenia, ze wskazaniem przynależności państwowej i dostarczać władzy na jej żądanie danych z tego spisu.

„Z treści art. 57 prawa o stowarzyszeniach... wynika, że odpowiedzialność z art. 15 tego prawa, uwarunkowana jest niezastosowaniem się do zarządzeń, wydanych przez władzę nadzorczą na podstawie tego przepisu“.

(Zasada wyroku S. N. z 7 stycznia 1937 r. K.1499/36 OPA 1939 Nr 90 A).

Art. 16. Jeżeli działalność stowarzyszenia wykracza przeciwko obowiązującemu prawu, ustalonym dla stowarzyszenia zakresowi i sposobom działania, jeżeli stowarzyszenie wogóle nie odpowiada warunkom swego prawnego istnienia albo też zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu — bezpośrednia władza nadzorcza, stosownie do okoliczności, może należycie umotywowaną decyzją bądź udzielić mu opomnienia, bądź zażądać usunięcia dostrzeżonych uchybień, w szczególności cofnięcia niedopuszczalnych uchwał, pod rygorem zawieszenia względnie rozwiązania stowarzyszenia, wy-

znaczając w tym celu odpowiedni termin, bądź wprost zawiesić działalność a następnie rozwiązać stowarzyszenie. Decyzja o zawieszeniu jest natychmiast wykonalna.

W razie nierozwiązania stowarzyszenia w ciągu 2 miesięcy od zawieszenia jego działalności, zawieszenie to traci moc.

Art. 17. Jeżeli działalność jednego ze zrzeszeń, o których mowa w art. 11, została skierowana do przestępstwa albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, wówczas powiatowa władza administracji ogólnej w miarę okoliczności może bądź zażądać od władz zrzeszenia usunięcia stanu zagrażającego, bądź zawiesić działalność zrzeszenia i wnieść o rozwiązanie zrzeszenia do właściwego sądu okręgowego, który rozstrzyga przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania karnego. W tym przypadku zawieszenie ma moc do chwili wydania przez sąd decyzji w sprawie rozwiązania zrzeszenia.

„Orzeczenie Sądu Okręgowego wydane w myśl art. 17 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U., poz. 808/32), zarówno pod względem formalnym (§ 1 art. 47 K. P. K.), jak i pod względem treści, jest postanowieniem, przeciw któremu nie służy ani apelacja, ani kasacja i na które niemożliwe jest zażalenie“.

Zasada powyższa została ustalona w postanowieniu S. N. z 19 grudnia 1934 r. w sprawie L. K. 976/34 (O. S. P. Rocznik XIV 1935 nr. K. 742).

Postanowienie to zapadło w oparciu o poniższe przesłanki. Sąd okręgowy w Warszawie na niejawnym posiedzeniu dnia 23 czerwca 1934 r. postanowił na zasadzie art. 17 rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z 27 października 1932 r. o prawie o stowarzyszeniach (Dz. U., poz. 808) rozwiązać związek zawodowy X w Warszawie. Pełnomocnik tego związku wniósł na to postanowienie zażalenie do Sądu Apelacyjnego, nazwane odwołaniem, a zarazem kasacją. Sąd Okręgowy przedstawił zażalenie Sądowi Apelacyjnemu, który pozostawił je bez rozpoznania, następnie zaś, z uwagi na to orzeczenie Sądu Apelacyjnego, postanowił Sąd Okręgowy dnia 3 września 1934 r. nie przyjąć kasacji. Na to ostatnie postanowienie wniósł pełnomocnik wymienionego wyżej związku zażalenie do Sądu Najwyższego.

W myśl art. 17 rozp. Prez. Rzplitej z 27 października 1932 r. (Dz. U., poz. 808) Sąd Okręgowy orzeka w kwestii rozwiązania zrzeszenia, „przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania karnego“. Wyrażenie powyższe spotykane również i w innych ustawach, a nawet i w k. p. k. (np. w art. 386 lub 635) bynajmniej nie dotyczy kwestii dopuszczalności środków odwoławczych. Oznacza tylko, że poza przepisami specjalnymi, przewidzianymi dla danej kategorii spraw, Sąd, który te sprawy rozpoznaje, w pozostałych przypadkach powinien stosować zmodyfikowane odpowiednio do danego typu postanowienia ogólne przepisy postępowania. A więc np. przy postępowaniu przed Sądem jednoosobowym, nie stosuje się przepisów o naradzie i głosowaniu sędziów, przepis zaś, że sentencje podpisują wszyscy sędziowie, stosuje się w ten sposób, że ją podpisuje tylko ów sędzia jednoosobowy.

Gdyby zresztą do wyrażenia „przy odpowiednim zastosowaniu przepisów postępowania karnego“ zastosować nawet najszerszą wykładnię, to i wówczas na pytanie, czy możliwą jest kasacja lub inny środek odwoławczy od postanowień, powziętych na zasadzie art. 17 omawianego rozporządzenia, należy

odpowiedzieć przecząco. W myśl § 1 art. 47 k.p.k., Sąd wydaje orzeczenie w postaci wyroków lub postanowień. Aby więc ustalić, które przepisy k.p.k. mają być „odpowiednio stosowane”, trzeba przede wszystkim rozstrzygnąć, czy orzeczenie Sądu Okręgowego, o którym mowa w art. 17 powyższego rozporządzenia, jest wyrokiem, czy też postanowieniem.

Według § 1 art. 47 k.p.k. orzeczenie, którego ustawa nie nazywa wyrokiem, jest postanowieniem. Rozporządzenie z 27 października 1932 (Dz. U., poz. 803) nie nazywa orzeczenia Sądu Okręgowego w kwestii rozwiązania zrzeczenia wyrokiem, a więc jest postanowieniem.

Orzeczenie takie nie zawiera zresztą tych niezbędnych cech każdego wyroku, które określają przepisy art. 368 lit. „e” i 369 k.p.k. Zadaniem Sądu Okręgowego w takich wypadkach nie jest ściganie i karanie przestępstwa. Sąd nie ustala winy jednostki i nie wymierza kary, lecz stwierdza tylko stan przedmiotowego niebezpieczeństwa i stosuje jako środek ochronny rozwiązanie zrzeczenia, którego działalność, nie stanowiąca jeszcze przestępstwa, ani jego zastosowania, pośrednio jednak jest skierowana do przestępstwa albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu. Takie zatem orzeczenie pod względem treści nie jest wyrokiem w rozumieniu k.p.k., lecz postanowieniem (por. zresztą Orz. S. N. z 13 listopada 1923, Zb. Orz. Nr. 301/23 ust. 3 i 7), nie służy więc przeciw niemu ani apelacja, ani kasacja.

Skoro dane orzeczenie jest postanowieniem, to może być tylko mowa o „odpowiednim stosowaniu” do niego przepisów k.p.k., odnoszących się do postanowień, czyli przepisów art. 49 i 50 k.p.k., a mało przepisów o zaskarżeniu postanowień. Z przepisów tych nie można zastosować art. 463 k.p.k., ponieważ, jak to już wyżej wyjaśniono, postanowienie sądowe z art. 17 rozp. z 27 października 1932 nie kończy się nigdy wyrokiem, a więc i żadne postanowienie Sądu nie może zamykać drogi do wydania „wyroku”. Pozostaje więc tylko przepis art. 465 k.p.k. Przepis ten jednak nie daje podstawy do wniosku, że na postanowienie Sądu Okręgowego w sprawie rozwiązania zrzeczenia w myśl art. 17 rozp. jest zażalenie, gdyż ustawa, a więc w danym wypadku omawiane rozporządzenie, nie tylko nie wskazuje „wyraźnie”, ale nie wskazuje wcale takiej możliwości. Przeciwnie wskazuje pośrednio, jak to wynika z treści końcowego zdania art. 17 powyższego rozporządzenia, że zażalenie jest niemożliwe, gdyż w art. tym powiedziano, iż zawieszenie działalności zrzeczenia przez władzę administracyjną ma moc do chwili wydania przez Sąd decyzji w sprawie rozwiązania zrzeczenia.

Omawiane zatem orzeczenie Sądu Okręgowego nie może być zaskarżone ani w drodze apelacji, ani kasacji, ani zażalenia, a przeto zażalenie na nieprzynięcie kasacji przez Sąd Okręgowy Sąd Najwyższy oddalił.

Art. 18. Stowarzyszenia, powstające trybem artykułów 12 i 13 nie mogą:

- zakładać oddziałów,
- łączyć się w związki stowarzyszeń,
- przyjmować w poczet swoich członków osoby prawne,
- korzystać z ofiarności publicznej, albo z zapomóg, udzielanych przez władze lub instytucje publiczne.

Trybem art. 12 i 13 nie mogą powstawać:

- związki stowarzyszeń,
- stowarzyszenia funkcjonariuszów państwowych i innych pracowników państwowych, których stosunek służbowy ma cha-

rakter publiczno-prawny — poświęcone popieraniu ich interesów zawodowych.

Rozdział III.

Stowarzyszenia zarejestrowane.

Art. 19. Osoby w liczbie co najmniej 15, względnie stowarzyszenie zwykłe, liczące co najmniej 15 członków, pragnące założyć stowarzyszenie, posiadające osobowość prawną względnie uzyskające prawa takiego stowarzyszenia, wnoszą za pośrednictwem powiatowej władzy administracji ogólnej miejsca przyszłej siedziby stowarzyszenia (bezpośrednia władza nadzorcza) pisemne podanie do odpowiedniej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej (władza rejestracyjna) o zarejestrowaniu stowarzyszenia, dołączając 4 egzemplarze projektu statutu.

W statucie muszą być uwidocznione:

- nazwa stowarzyszenia, odróżniająca je wyraźnie od innych stowarzyszeń zarejestrowanych w obrębie tego województwa tudzież od władz i urzędów rządowych i samorządowych;
- teren działalności i siedziba;
- cel stowarzyszenia i środki działania;
- sposób wstępowania i ustępowania członków oraz ich prawa i obowiązki;
- sposób ustanawiania składek członkowskich;
- władze stowarzyszenia (zarząd, walne zgromadzenie, komisja rewizyjna itd.), sposób ich tworzenia i uzupełniania oraz zakres kompetencji;
- sposób reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz oraz warunki ważności jego uchwał i pism;
- sposób załatwiania sporów, wynikających w obrębie stowarzyszenia;
- sposób zaciągania przez stowarzyszenie zobowiązań majątkowych;
- sposób zmiany statutu;
- warunki lub sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

Nadto w statucie musi być uwidoczniony stosunek stowarzyszenia do innych stowarzyszeń lub organizacji, jeżeli ono zamierza podporządkować się im pod względem organizacyjnym lub ideowym.

Art. 20. Władza rejestracyjna może należycie umotywowaną decyzją podanie o rejestrację załatwić odmownie bądź z przyczyn wskazanych w art. 14, bądź z powodu, iż powstanie takiego stowarzyszenia nie odpowiada względem pożytku społecznego, może też swą zgodę na powstanie stowarzyszenia uzależnić od poczynienia zmian w statucie.

Art. 21. Jeżeli władza nie ma zastrzeżeń przeciwko projektowanemu stowarzyszeniu, względnie gdy zastrzeżenia te zostały w toku instancji uchylone, władza wpisuje stowarzyszenie do

prowadzonego przez siebie rejestru stowarzyszeń. Równocześnie wydaje ona założycielom jeden egzemplarz statutu z odpowiednią adnotacją. Ponadto o fakcie zarejestrowania władza na koszt założycieli ogłasza w Monitorze Polskim.

Od chwili wpisania do rejestru stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną i może obok właściwej nazwy używać dodatku: „stowarzyszenie zarejestrowane“.

Art. 22. Przewidziane w artykule poprzednim wpis do rejestru i ogłoszenie winny w każdym razie obejmować:

- a) nazwę i siedzibę stowarzyszenia, oraz teren działalności;
- b) datę wpisu do rejestru;
- c) cel stowarzyszenia i środki działania;
- d) imiona i nazwiska założycieli;
- e) ewentualne ograniczenia pełnomocnictw zarządu;
- f) czas trwania stowarzyszenia, o ile jest on ograniczony;

Art. 23. W ciągu 2 tygodni od rozpoczęcia działalności stowarzyszenia jego zarząd obowiązany jest podać do wiadomości władzy rejestracyjnej, za pośrednictwem bezpośredniej władzy nadzorczej, skład zarządu oraz miejsce zamieszkania jego członków, a także adres lokalu stowarzyszenia. To samo dotyczy późniejszych zmian składu zarządu i adresu stowarzyszenia, licząc termin od dokonania zmiany.

Dane co do składu zarządu i adresu stowarzyszenia wciąga się do rejestru.

Art. 24. Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednie zastosowanie do stowarzyszeń zarejestrowanych, z tą zmianą, iż decyzja o rozwiązaniu stowarzyszenia należy do władzy rejestracyjnej.

Nadto na pisemne żądanie bezpośredniej władzy nadzorczej zarząd stowarzyszenia, pod osobistą odpowiedzialnością każdego z członków zarządu, obowiązany jest złożyć jej nie więcej niż w dwóch egzemplarzach sprawozdanie z działalności oraz rachunkowe stowarzyszenia za ubiegły okres sprawozdawczy, a także udzielać potrzebnych wyjaśnień.

Art. 25. W przypadku zawieszenia działalności lub rozwiązania stowarzyszenia, władza rejestracyjna uczyni odpowiednią adnotację w rejestrze. W miarę potrzeby bezpośrednia władza nadzorcza w tym przypadku zarządzi tymczasowe zabezpieczenie majątku stowarzyszenia, a do prowadzenia spraw niezbędnych, związanych z tym majątkiem, wyznaczy kuratora. Władza rejestracyjna zarządzi likwidację stowarzyszenia po zapadnięciu decyzji ostatecznej o rozwiązaniu, o ile wykonanie decyzji nie zostało wstrzymane.

Art. 26. Jeżeli: 1) liczba członków stowarzyszenia spadnie poniżej 10, lub 2) stowarzyszenie nie posiada przewidzianego statutowo zarządu i nie ma warunków do jego wyłonienia,

względnie nie wyłania w ciągu najmniej rocznego okresu czasu, lub 3) organ ten nie był odnawiany najmniej w ciągu 3 okresów przewidzianego statutowo czasu jego urzędowania, albo też 4) zajdą inne okoliczności, świadczące, że stowarzyszenie faktycznie istnieć przestało, lub że istnienie jego stało się bezprzedmiotowe, — władza rejestracyjna, z własnej inicjatywy, na wniosek wyznaczonego w myśl art. 30 kuratora, albo na czyjkolwiek wniosek, stwierdza te okoliczności i zadecyduje likwidację stowarzyszenia.

Art. 27. Majątek stowarzyszenia, rozwiązane go przez władzę, względnie takiego, co do którego władza zadecydowała likwidację na podstawie art. 26, będzie użyty na cel w statucie jego przewidziany. W braku odpowiednich postanowień przeznaczenie majątku określi władza rejestracyjna, uwzględniając cele stowarzyszenia.

Art. 28. Zmiany statutu stowarzyszenia mają być dokonywane trybem dla powstania stowarzyszenia ustalonym. Jeżeli zmiany te dotyczą danych, uwidocznionych w rejestrze, powinny być one wciągnięte do rejestru i ogłoszone trybem w art. 21 przewidzianym.

Art. 29. Stowarzyszenie powinno posiadać zarząd, który zastępuje je nazewnątrz tak wobec władz, jak i wobec osób trzecich.

Art. 30. W razie braku zarządu, zdolnego do działań prawnych, władza rejestracyjna z własnej inicjatywy lub na żądanie osoby zainteresowanej, ustanowi kuratora, który zastępuje zarząd na czas potrzeby do usunięcia powyższego braku lub zadecydowania likwidacji. Kuratora, wyznaczonego w myśl art. 25 lub art. 30, władza może w każdym czasie odwołać, wyznaczając w razie potrzeby w jego miejsce inną osobę.

Art. 31. Obowiązkiem zarządu jest zwołanie walnego zgromadzenia w przypadkach statutem przewidzianych, a w razie braku odpowiednich postanowień, co najmniej raz do roku.

Walne zgromadzenie stanowi najwyższą władzę stowarzyszenia, uprawnioną do decydowania o tych wszystkich sprawach, należących do zakresu działania stowarzyszenia, do których statut nie upoważnił innych jego organów.

Walne zgromadzenie składa się z członków, odpowiadającym warunkom statutowo przewidzianym, a w razie braku wskazówek w statucie — ze wszystkich członków, z mocy prawa nie wyłączonych od głosowania.

Art. 32. Zarząd obowiązany jest zwołać walne zgromadzenie, jeżeli tego zażąda określona w statucie ilość członków lub, w braku odpowiedniego postanowienia, jeżeli tego z podaniem powodów zażąda conajmniej 1/10 część ogółu członków stowarzyszenia, uprawnionych do głosowania.

W razie nieuczynienia zadość temu żądaniu władza rejestracyjna może upoważnić członków, którzy z żądaniem wystąpili, do zwołania walnego zgromadzenia, tudzież wyznaczyć przewodniczącego zgromadzenia. Na upoważnienie powyższe należy się powołać przy zwołaniu zgromadzenia.

Art. 33. Wpisaniu do rejestru, oprócz danych przewidzianych w poprzednich artykułach, podlegają także:

- a) otwarcie upadłości;
- b) otwarcie likwidacji, imiona i nazwiska likwidatorów, zmiany w ich składzie, ukończenie likwidacji, wykreślenie zlikwidowanego stowarzyszenia z rejestru.

Art. 34. Obowiązkiem zarządu jest zgłoszenie do władzy rejestracyjnej oprócz danych, o których mowa w poprzednich artykułach, także: o ograniczenia pełnomocnictw zarządu, o rozwiązaniu się stowarzyszenia na mocy własnej uchwały, lub skutkiem upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia, o otwarciu likwidacji, oraz imionach i nazwiskach likwidatorów, gdy likwidację zadecydowało stowarzyszenie.

Art. 35. Zgłoszenie: zmian w składzie likwidatorów, ukończenia likwidacji i wniosku o wykreślenie stowarzyszenia z rejestru jest obowiązkiem likwidatorów.

Wpisanie do rejestru otwarcia upadłości oraz otwarcie likwidacji, zarządzonej przez władzę, a także imion i nazwisk kuratora lub likwidatorów następuje z urzędu.

Art. 36. Rejestry stowarzyszeń są jawne i dostępne dla osób trzecich. Każdemu przysługuje prawo otrzymania uwierzytelnionych odpisów i wyciągów z tych rejestrów.

Art. 37. W razie rozwiązania się stowarzyszenia na skutek własnej uchwały lub upływu terminu, na który zostało utworzone, albo osiągnięcia celu stowarzyszenia i w braku w statucie postanowień co do przeznaczenia majątku stowarzyszenia, względnie co do sposobu likwidacji majątku, ostatecznie walne zgromadzenie uchwały przeznaczenie tego majątku.

W braku również takiej uchwały będzie miał analogiczne zastosowanie art. 27.

Art. 38. Likwidatorami stowarzyszenia w przypadku, przewidzianym w art. 37, są członkowie ostatecznego zarządu, o ile statut, lub — w braku postanowienia statutu — uchwała ostatecznego walnego zgromadzenia, nie postanawiają inaczej.

W innych przypadkach likwidacji likwidatorów wyznacza władza rejestracyjna. Władza ta również może ich odwołać lub na ich prośbę zwolnić, wyznaczając na ich miejsce inne osoby.

Art. 39. Likwidatorowie nie mogą zawierać takich umów i przysięgać takich czynności prawnych, które nie wynikają z potrzeb likwidacji.

Likwidatorowie mają obowiązek starać się o przeprowadzenie likwidacji w jak najkrótszym czasie, dbając przy tym, aby masa likwidacyjna możliwie nie uległa uszczupleniu. Jeżeli likwidacja nie zostanie ukończona w ciągu jednego roku od jej postanowienia, likwidatorowie przedstawiają przyczyny tego władzy rejestracyjnej, która bądź uzna je za usadne i odpowiednio przedłuży termin, bądź celem zakończenia likwidacji postąpi w myśl postanowień art. 38, ust. 2.

Art. 40. Prawo zakładania oddziałów służy tylko tym stowarzyszeniom, które w swych statutach przewidują takie uprawnienie i zasady organizacji tych oddziałów.

Art. 41. Kierownictwo oddziału, zakładanego zgodnie z przepisami statutu stowarzyszenia, obowiązane jest zawiadomić o założeniu oddziału powiatową władzę administracji ogólnej miejsca siedziby oddziału, dołączając:

- 1) egzemplarz statutu stowarzyszenia;
- 2) dowód zgody centrali stowarzyszenia na powstanie oddziału;
- 3) wykaz składu osobowego kierownictwa oddziału wraz z jego adresami i
- 4) adres lokalu, w którym ma się mieścić oddział.

Władza może sprzeciwić się założeniu oddziału w warunkach i na zasadach przewidzianych w art. 13 ust. 1 i art. 14.

Kierownictwo oddziału ma również obowiązek w 2-tygodniowym terminie zawiadomić władzę o każdorazowej zmianie swego składu osobowego, adresu oddziału i statutu stowarzyszenia, licząc termin powyższy od dokonania zmiany względnie od powzięcia o niej wiadomości.

Postanowienia art. 15 i 16 mają odpowiednie zastosowanie do oddziałów stowarzyszenia.

Por. końcowe uwagi do art. 18 ustawy o zgromadzeniach.

Art. 42. Związki stowarzyszeń lub innych osób prawnych mogą być zakładane przy analogicznym zastosowaniu do nich przepisów niniejszego rozdziału, z tą różnicą, że dla założenia związku wystarczy udział trzech stowarzyszeń względnie osób prawnych.

Art. 43. W stosunku do stowarzyszeń, korzystających z ofiarności publicznej, albo z zapomóg udzielanych im przez władzę lub instytucje publiczne, bez względu na cele tych stowarzyszeń, mają zastosowanie następujące postanowienia:

- a) o terminie, miejscu i przedmiocie każdego walnego zgromadzenia obowiązane są zawiadamiać bezpośrednią władzę nadzorczą; dotyczy to również posiedzeń zarządu stowarzyszenia, o ile przedmiotem obrad mają być sprawy, związane z użyciem funduszy uzyskanych w drodze określonej we wstępie niniejszego artykułu;
- b) władza może delegować na ich posiedzenia swego przedstawiciela, upoważnionego

do zabierania głosu, żądania informacji od zarządu, komisji rewizyjnej i innych organów stowarzyszenia, i czynienia swych uwag co do gospodarki stowarzyszenia, celowości czynionych wydatków, potrzebnych reform i t. p.; delegatem tym może być zarówno urzędnik władzy rządowej jak i zainteresowanej władzy samorządowej lub instytucji publicznej;

- c) w razie powtarzających się uchybień w gospodarce stowarzyszenia może ono być przez władzę rejestracyjną pozbawione prawa korzystania z ofiarności publicznej lub z zapomóg.

Art. 44. Nadzór władz nad stowarzyszeniami, przewidziany w niniejszym rozdziale, nie narusza uprawnień władz, wynikających z rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 kwietnia 1927 r. o nadzorze i kontroli nad działalnością instytucji opiekuńczych.

Art. 45. Bliższe przepisy co do sposobu prowadzenia rejestru, zgłaszania wniosków, formy ogłoszeń, udostępnienia korzystania z rejestru, sposobu postępowania w sprawach rejestracji, oraz co do opłat rejestracyjnych, a także za odpisy i wyciągi z rejestru, wydaje Minister Spraw Wewnętrznych.

Rozdział IV.

Stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 46. Stowarzyszenia, których rozwój jest szczególnie użyteczny dla interesu państwowego lub społecznego Rzeczypospolitej, mogą być uznane za stowarzyszenia wyższej użyteczności.

Art. 47. Uznanie to następuje w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, wydanego na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych, postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Uznaniu towarzyszy nadanie stowarzyszeniu odpowiedniego statutu, regulującego w szczególności byt prawny stowarzyszenia.

Jeżeli stowarzyszenie to było poprzednio zarejestrowane w innym trybie, ma ono być skreślone z dotychczasowego rejestru.

Zmiany statutu odbywają się tym samym trybem co nadanie statutu.

Art. 48. Stowarzyszenie wyższej użyteczności posiada osobowość prawną.

Stowarzyszenie może przyjmować zapisy i darowizny oraz nabycwać majątek ruchomy i nieruchomy bez ograniczeń i bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń, przewidzianych w przepisach specjalnych, regulujących sprawy zapisów i darowizny oraz nabywania majątku przez osoby fizyczne i prawne.

Art. 49. Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Skarbu władni są do udzielania stowarzyszeniom wyższej użyteczności szczególnych ulg i zwolnień w podatkach i opłatach tak państwowych jak komunalnych.

Art. 50. Przewidziane w art. 2 ograniczenia co do udziału w stowarzyszeniach osób nieletnich nie dotyczą stowarzyszeń wyższej użyteczności, o ile statut sprawę udziału tych osób reguluje inaczej.

Młodzież szkolna uczestniczyć może w stowarzyszeniach wyższej użyteczności jedynie w oddziałach, zorganizowanych dla niej w obrębie szkół i znajdujących się pod dozorem władz szkolnych.

Art. 51. Uznaniu może towarzyszyć nadanie stowarzyszeniu przywileju wyłączności działania w określonym zakresie na obszarze całego Państwa lub mniejszym, co pociągnie za sobą wyłączenie wszelkich innych stowarzyszeń od wkraczania w ten zakres na odpowiednim obszarze bez względu na ich dotychczasowe uprawnienia i brzmienie statutów.

Art. 52. Nadzór nad stowarzyszeniami wyższej użyteczności sprawuje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 53. Do wykonywania nadzoru władza nadzorcza powoła dla każdego stowarzyszenia specjalnego delegata, uprawnionego do stałej kontroli stowarzyszenia stosownie do instrukcji, jaka będzie dla delegata przez władzę nadzorczą ustalona.

Art. 54. W razie stwierdzenia, że stowarzyszenie wyższej użyteczności nie wypełnia swych zadań lub wypełnia je nienależycie, władza nadzorcza może zawiesić w działalności władze zarządzające stowarzyszenia i ustanowić zarząd przymusowy na czas potrzebny do zwołania walnego zgromadzenia członków, celem przeprowadzenia nowych wyborów władz zarządzających.

Art. 55. W warunkach szczególnych, przewidzianych w statutach stowarzyszeń, jak również w tych przypadkach, kiedy wymaga tego interes Państwa, stwierdzony uchwałą Rady Ministrów, stowarzyszenia wyższej użyteczności będą podporządkowane władzom państwowym, przewidzianym w ich statutach.

Art. 56. Gdyby stowarzyszenie wyższej użyteczności straciło rację bytu, Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych postawiony w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami zadecyduje jego rozwiązanie.

W tym przypadku Minister Spraw Wewnętrznych wyznaczy likwidator(ów) stowarzyszenia.

Gdyby statut stowarzyszenia nie przewidywał przeznaczenia jego majątku na wypadek rozwiązania, zadecyduje o tym Rada Ministrów.

Rozdział V.

Postanowienia karne.

Art. 57. Niezastosowanie się do zarządzeń władzy nadzorczej, wydanych na podstawie art. 11, ust. 2, art. 15 i 24, jako też przekrocze-

nie postanowień art. 12, 13, 23 ust. 1, art. 41, 43 pkt. a i art. 59 ust. 2 ulega w trybie karno-administracyjnym grzywnie do 500 zł.
Stosownie do dekretu z dnia 16.XI.1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 312) kary grzywny zostały 10-cio krotnie podwyższone.

Rozdział VI.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 58. Do stowarzyszeń istniejących w chwili wejścia w życie niniejszego prawa będą miały zastosowanie jego postanowienia.

Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami drogą rozporządzeń określa bliżej sposoby przystosowania tych stowarzyszeń do wymagań niniejszego prawa, jak również sposoby załatwienia spraw będących w toku postępowania w chwili wejścia w życie niniejszego prawa.

Spółdzielnie, istniejące w chwili wejścia w życie niniejszego prawa, jeżeli uprawiają działalność kulturalną — mają obowiązek w ciągu 3 miesięcy zgłosić powiatowej władzy administracji ogólnej dane, przewidziane w art. 12.

Art. 59. (Przepisy tego art. zostały uchylone postanowieniem art. 2 p. 7 dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych przepisów ustawodawstwa pracy na cały obszar Państwa Polskiego — Dz. U. R. P. Nr 4 poz. 30).

Art. 60. Unormowane rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 września 1927 r. (Dz. U. R. P. Nr 79, poz. 688) stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż” ma być uważane za „stowarzyszenie wyższej użyteczności” w znaczeniu niniejszego prawa i podlegać nadal odpowiednim jego postanowieniom.

Por. to rozp. zamieszczone niżej pod poz. 7.

Art. 61. Przez powiatową władzę administracji ogólnej w znaczeniu niniejszego prawa w powiatach miejskich należy rozumieć starostę grodzkiego, a na obszarze województwa śląskiego — dyrektora policji; przez wojewódzką władzę administracji ogólnej należy rozumieć także wojewodę śląskiego.

Art. 62. Wykonanie niniejszego prawa i wydanie w tym celu potrzebnych rozporządzeń wykonawczych porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 63. Prawo niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 roku.

Z chwilą wejścia w życie niniejszego prawa tracą moc wszelkie przepisy w przedmiotach nim unormowanych, a w szczególności:

- dekret o stowarzyszeniach z dnia 3 stycznia 1919 r. (Dz. P. P. P. Nr 3, poz. 88);
- tymczasowe przepisy o stowarzyszeniach i związkach z dnia 4/17 marca 1906 r.,wołane w artykule 1 powyższego dekretu;
- rozporządzenie Generalnego Komisarza Ziemi Wschodnich o stowarzyszeniach

z dnia 25 września 1919 r. (Dz. U. Z. C. Z. W. Nr 25, poz. 255);

- ustawa o prawie stowarzyszania się z dnia 15 listopada 1867 r. (Dz. u. p. austr. Nr 134);
- ustawa o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz. ust. Rzeszy Niem. str. 151);
- przepisy kodeksu cywilnego Rzeszy Niem., o ile odnoszą się do stowarzyszeń, uregulowanych niniejszym prawem;
- ustawa z dnia 3 grudnia 1924 r. w przedmiocie zmiany niektórych postanowień o pracowniczych związkach zawodowych, względnie o stowarzyszeniach, a mianowicie postanowień dotyczących zrzeszania się pracowników państwowych (Dz. U. R. P. Nr 114, poz. 1012);
- przepis pkt. c) art. 22 ustawy z dnia 16 sierpnia 1923 r. o opiece społecznej (Dz. U. R. P. Nr 92, poz. 726) co do rejestracji towarzystw i legalizacji ich statutów;
- ustawa z dnia 4 lipca 1923 r. w sprawie zakładania filii przez związki zawodowe na terenie działania austriackiej ustawy o stowarzyszeniach z dnia 15 listopada 1867 roku (austr. Dz. U. Nr 134), oraz rozporządzenia komisarza generalnego Ziemi Wschodnich z dnia 25 września 1919 r. (Dz. Urz. Z. C. Z. W. Nr 25, poz. 255), (Dz. U. R. P. Nr 76, poz. 594).

Przepisy niniejszego prawa nie naruszają w niczym postanowień, zawartych w umowach międzynarodowych.

2.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 10 grudnia 1932 r.

o rejestracji stowarzyszeń.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 grudnia 1932 r. Nr. 116, poz. 963).

Na podstawie art. 45 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. P. R. P. Nr 94, poz. 808) zarządzam co następuje:

§ 1. Przewidziany w art. 21 prawa o stowarzyszeniach rejestr stowarzyszeń ma być prowadzony przez wojewódzką władzę administracji ogólnej, właściwą dla miejsca siedziby stowarzyszenia, jako władzę rejestracyjną według wzoru dołączonego jako załącznik Nr 1 do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Każde stowarzyszenie otrzymuje w rejestrze kolejny numer bieżący.

Dla wpisów przeznaczają się conajmniej dwie przyległe strony rejestru.

§ 3. Wpis następuje na podstawie zarządzenia władzy rejestracyjnej.

Wnioski do rejestru zgłaszane być winny w formie pisemnej.

Gdy wpis lub wykreślenie następuje z urzędu, należy o tym zaznaczyć w rubryce uwag.

§ 4. Rejestr stowarzyszeń zawiera 6 rubryk. Do poszczególnych rubryk wciągane są wpisy według ich rodzaju, zgodnie z oznaczeniem przedmiotu w nagłówkach rubryk. W rubryce „Dane statutowe. Zmiany statutu“, wciągana jest szczegółowa treść tych danych, które w myśl prawa o stowarzyszeniach podlegają obowiązkowemu wpisowi do rejestru. O zmianach statutu, które nie dotyczą powyższych danych, zamieszcza się tylko ogólnikową adnotację, iż statut uległ zmianie, ze wskazaniem daty i liczby decyzji.

§ 5. Zmiany lub wykreślenia wpisów winny być umieszczone w tej rubryce, w której wpis się znajduje. Wpisy lub części ich, które straciły znaczenie na skutek późniejszych wpisów, lub adnotacyj, wykreśla się przez ich podkreślenie czerwonym atramentem.

W odpisach z rejestrów, należy czerwono podkreślone wpisy tylko wtedy uwzględnić, jeżeli się tego żąda, lub gdy stosownie do okoliczności jest to potrzebne.

§ 6. Dla każdego zarejestrowanego stowarzyszenia należy założyć osobne akta, które należy zaopatrzyć nazwą stowarzyszenia i liczbą, pod którą stowarzyszenie jest wciągnięte do rejestru.

W aktach przechowuje się wszystkie pisma i dowody, dotyczące danego stowarzyszenia.

§ 7. Przewidziane w art. 21 prawa o stowarzyszeniach ogłoszenia o zarejestrowaniu stowarzyszenia skutecznie być mają według wzoru dołączonego jako załącznik Nr 2 do niniejszego rozporządzenia.

§ 8. Rejestry stowarzyszeń mogą być przeglądane przez osoby interesowane w godzinach wyznaczonych do przyjęć interesantów.

§ 9. Powiatowa władza administracji ogólnej obowiązana jest otrzymane podanie o zarejestrowanie stowarzyszenia (art. 19 prawa o stowarzyszeniach) przedstawić wojewódzkiej władzy administracji ogólnej wraz ze swą opinią.

§ 10. Wysokość opłaty za ogłoszenie o rejestracji, przewidziane w art. 21, ustanawia się na zł. 150.—, a za ogłoszenie o zmianie statutu, przewidziane w art. 28 — na zł. 100.—.

Za ogłoszenie o rejestracji statutu ochotniczej straży pożarnej ustanawia się opłatę w wysokości zł. 50.—, a za ogłoszenie o zmianie statutu tejże straży — opłatę w wysokości zł. 25.—. Co do wysokości opłaty za odpisy i wyciągi z rejestru, mają zastosowanie odpowiednie przepisy ustawy o opłatach stemplowych.

Brzmienie to zostało nadane § 10 rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej z dnia 17 lipca 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 24, poz. 142).

§ 11. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.

Załącznik do rozp. Min. Spraw Wewnętrznych
z dn. 10 grudnia (poż. 963).

Załącznik Nr 1.

(wzór rejestru stowarzyszeń)

Rejestr stowarzyszeń i związków

Nr.

Nazwa stowarzyszenia lub związku

Data wpisu do rejestru, imiona i nazwiska założycieli, siedziba i adres stowarzyszenia (art. 22, 23 prawa o stowarzyszeniach)	Dane statutowe. Zmiany statutu. (art. 22, 28 prawa o stow., § 4 rozporz. wykon.)	Ograniczenie działalności stowarzyszenia: zawieszenie (art. 25 pr. o stow.) ustanowienie kuratora (art. 25, 30 pr. o st.), upadłość (art. 33 pr. o st.), ograniczenie pełnomocnictwa zarządu (art. 22 p. e) pr. o st.), pozbawienie prawa korzystania z ofiarności publ. lub zapomóg (art. 43 pr. o st.).	Rozwiązanie (art. 25 pr. o st.), likwidacja, wykreślenie z rejestru (art. 33 p. b) prawa o st.)	Skład zarządu (art. 23 prawa o st.)	U w a g i

Załącznik Nr 2.

(wzór ogłoszenia o wciągnięciu stowarzyszenia do rejestru).

Na zasadzie postanowienia Wojewody
 z dn. 19..... r.
 Nr wciągnięto w dn. 19..... r. do rejestru stowarzyszeń
 Urzędu Wojewódzkiego pod Nr stowarzyszenie pod
 nazwą z siedzibą w Teren
 działalności Cel stowarzyszenia
 Środki działania
 Imiona i nazwiska założycieli

Ewentualne ograniczenia pełnomocnictw zarządu

Czas trwania stowarzyszenia

3.

ROZPORZĄDZENIE
 MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 17 grudnia 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw
 Wiedliwości i Opieki Społecznej o przystoso-
 waniu stowarzyszeń i spraw będących w toku
 do przepisów prawa o stowarzyszeniach.(Dz. U. R. P. z dnia 28 grudnia 1932 r. Nr. 116,
 poz. 964).Na podstawie art. 58 rozporządzenia Prezy-
 denta Rzeczypospolitej z dnia 27 października
 1932 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P.
 Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:§ 1. Stowarzyszenia i związki stowarzyszeń,
 istniejące prawnie w chwili wejścia w życie pra-
 wa o stowarzyszeniach, opierają nadal swój byt
 prawny na ostatniej decyzji, wydanej co do za-
 twierdzenia (rejestracji) stowarzyszenia na pod-
 stawie przepisów dotychczasowych przez wła-
 ściwą władzę bądź administracyjną, bądź są-
 dową.Poza tym do stowarzyszeń, o których mowa
 w ust. 1, będą stosowane odpowiednie postano-
 wienia prawa o stowarzyszeniach, a w szcze-
 gólności: do stowarzyszeń nie posiadających
 osobowości prawnej — postanowienia o stowa-
 rzyszeniach zwykłych, a do stowarzyszeń, po-
 siadających osobowość prawną — postanowie-
 nia o stowarzyszeniach zarejestrowanych, ze
 zmianami, przewidzianymi w niniejszym roz-
 porządzeniu.§ 2. Wpisy do rejestru, przewidziane w pra-
 wie o stowarzyszeniach, nie dotyczące zmiany
 statutu, będą czynione w rejestrach dotychcza-
 sowych, prowadzonych przez władzę admini-
 stracji ogólnej, o tyle tylko o ile rejestr dawny
 zawiera odpowiednie rubryki. Dane, nieprzewi-
 dziane w tych rubrykach będą uwidocznione
 w aktach, dotyczących stowarzyszenia.Tak samo w aktach tylko będą uwidocznione
 dane co do tych stowarzyszeń, dla których reje-
 stry nie były prowadzone.W razie zmiany statutu stowarzyszenie musi
 być zarejestrowane ponownie według przepisów
 prawa o stowarzyszeniach.§ 3. Istniejące w województwach poznań-
 skim, pomorskim i górnośląskiej części woje-
 wództwa śląskiego stowarzyszenia, które
 w myśl przepisów dotychczasowych nie były
 wciągnięte do rejestrów sądowych, winny do
 dnia 31 grudnia 1933 r. zgłosić swoje istnienie
 w myśl wymagań art. 12 prawa o stowarzy-
 szeniach.Po otrzymaniu wspomnianego w ust. 1 zgło-
 szenia władza ustosunkuje się do niego wed-
 ług art. 13 i 14 tegoż prawa.Stowarzyszenia, które nie zastosują się do
 postanowienia ust. 1 niniejszego paragrafu, będą
 uważane za rozwiązane z mocy prawa z za-
 strzeżeniem postanowień § 7 niniejszego roz-
 porządzenia.„Przepis § 3 rozp. Ministra Spraw Wewnętrznych
 z dnia 17 grudnia 1932 r., poz. 964 Dz. Ust. dotyczą-
 cy zgłoszenia stowarzyszenia w b. zaborze pruskim,
 odnosi się również do stowarzyszeń niezarejestrowa-
 nych, które posiadały osobowość prawną na podsta-

wie nadania króla pruskiego (Teza)“. Wyrok N.T.A. z dnia 21 maja 1937 r. L. rej. 6072/35 (Zb. Nr. 1464 A).

§ 4. W województwach poznańskim, pomorskim i górnośląskiej części województwa śląskiego z chwilą wejścia w życie prawa o stowarzyszeniach ustaje właściwość dotychczasowych sądów rejestrowych w zakresie wpisywania do rejestru sądowego stowarzyszeń nowopowstających oraz zmian statutów stowarzyszeń istniejących.

Sądy te natomiast zachowują w dalszym ciągu swoją właściwość w zakresie przechowywania istniejących rejestrów, dokonywania w nich wszelkich innych wpisów, przewidzianych przepisami prawa o stowarzyszeniach, tudzież — wydawania odpisów, wyciągów i okazowania rejestrów.

Celem zmiany statutu stowarzyszenia, wciągniętego do rejestru sądowego, musi być ono zarejestrowane ponownie według przepisów prawa o stowarzyszeniach i przez władze w tym prawie przewidziane. Po zarejestrowaniu takiego stowarzyszenia władza rejestracyjna zawiadamia o tym dotychczasowy sąd rejestrowy, który na podstawie tego zawiadomienia skreśla stowarzyszenie ze swego rejestru.

Sądy rejestrowe będą udzielać władzom właściwym według prawa o stowarzyszeniach potrzebnych im danych z prowadzonego przez siebie rejestru i odpowiednich akt.

§ 5. Sprawy z zakresu działania prawa o stowarzyszeniach, niezakończone w I instancji, mają być załatwione na podstawie przepisów tego prawa i przez władze w nim przewidziane.

W tym celu władze administracji ogólnej, w których załatwieniu sprawy te znajdują się, wezwą strony do odpowiedniego uzupełnienia ich podań i stosownie do wyniku takiego uzupełnienia skierują akta do władz właściwych według przepisów prawa o stowarzyszeniach.

Sprawy o rejestrację niezakończoną w I instancji przez sądy rejestrowe, sądy te niezwłocznie przekażą władzom rejestracyjnym, właściwym w myśl prawa o stowarzyszeniach. Władze te z nadesłanymi sprawami postąpią stosownie do postanowienia ust. 2 niniejszego paragrafu.

§ 6. Spraw będące w toku załatwienia w instancji II (odwoławczej) mają być załatwione na podstawie przepisów dotychczasowych.

§ 7. Rozporządzenie niniejsze nie ogranicza praw, przyznanych stowarzyszeniom na podstawie Polsko-Niemieckiej Konwencji Górnośląskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

Oдноśne postanowienia konwencji wygasły w lipcu 1937 r.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1933 r.

4.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 stycznia 1934 r.

o stowarzyszeniach służących katolickim celom religijnym i wyznaniowym.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1934 r. Nr. 9, poz. 72)

Na podstawie art. 10 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Rozporządzenie niniejsze dotyczy stowarzyszeń nieobjętych art. 9 pkt. a) prawa o stowarzyszeniach, a mających za cel podstawowy szerzenie zasad katolickich, jeżeli powstały za zgodą biskupa diecezjalnego lub już po ich powstaniu zostały przezeń aprobowane, nie mają charakteru pracowniczych związków zawodowych, a statuty ich (art. 12 i 19 powołanego prawa) przewidują nadzór biskupa nad działalnością stowarzyszenia.

§ 2. Stowarzyszenia, przewidziane w § 1. będą traktowane według postanowień prawa o stowarzyszeniach z poniższymi zmianami:

Postanowienia: art. 6 pkt. a) w zakresie celu podstawowego stowarzyszeń (§ 1), art. 18. z wyjątkiem pkt. b) w ust. 2 prawa o stowarzyszeniach, nie będą stosowane do tych stowarzyszeń.

Art. 14 będzie miał zastosowanie tylko, o ile dotyczy zgodności danego stowarzyszenia z prawem.

Zakładanie oddziałów stowarzyszenia, podpadającego pod § 1, może się odbywać drogą zawiadomienia właściwej władzy administracyjnej przez centralę stowarzyszenia. Poza tym również do oddziałów stowarzyszeń zwykłych będą stosowane przepisy art. 41 prawa o stowarzyszeniach.

Co do korzystania z ofiarności publicznej stowarzyszenia zwykłe będą traktowane na równi ze stowarzyszeniami zarejestrowanymi.

§ 3. Właściwe władze państwowe za pośrednictwem władzy wojewódzkiej zawiadamiają biskupów diecezjalnych o wszelkich dostrzeżonych uchybieniach w działalności stowarzyszeń, przewidzianych w § 1.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze stosuje się również do związków stowarzyszeń, jeśli te związki odpowiadają warunkom § 1, nawet gdy do związku należą stowarzyszenia nie objęte przepisem § 1.

§ 5. Warunkiem zastosowania przepisów niniejszego rozporządzenia jest zawiadomienie właściwej wojewódzkiej władzy administracji ogólnej przez biskupa diecezjalnego o udzieleniu przezeń zgody na założenie stowarzyszenia lub aprobaty dla stowarzyszenia już istniejącego.

Warunek ten uważa się za spełniony także, gdy, przy zgłoszeniu stowarzyszenia lub przy wniesieniu podania o rejestrację do właściwej władzy administracyjnej, zostanie złożony dokument, stwierdzający zgodę lub aprobatę biskupa diecezjalnego.

§ 6. Stowarzyszenie obecnie istniejące zgodnie z przepisami w dacie ich powstania obowiązującymi, a podpadające pod przepisy § 1, będą korzystały z przepisów rozporządzenia niniejszego, jeżeli w ciągu 6 miesięcy od dnia wejścia jego w życie uczynią zadość wymaganiom § 5; do upływu zaś tego czasu mogą uprawniać nadal swą działalność.

§ 7. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

5.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 18 marca 1938 r.

o terytorialnych zmianach w rejestrze stowarzyszeń.

(Dz. U. R. P. z dnia 28 marca 1938 r. Nr. 19, poz. 159)

Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 12 czerwca 1937 r. o zmianie granic województw: poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. R. P. Nr. 46, poz. 350) i art. 45 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 94, poz. 808) zarządzam co następuje:

§ 1. Rejestr stowarzyszeń, których siedziba znajduje się na obszarach powiatów wyłączonych z dotychczasowych województw, zostaje przeniesiony do urzędów wojewódzkich nowej właściwości miejscowej. Stowarzyszenia te zostaną zapisane do prowadzonego tam rejestru pod nowymi kolejnymi pozycjami. O przeniesieniu powinny być uczynione odpowiednie adnotacje w rubryce 6 rejestru zarówno dawnego, jak nowego miejsca zapisu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1938 r.

6.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 21 marca 1939 r.

o terytorialnych zmianach w rejestrze stowarzyszeń.

(Dz. U. R. P. z dnia 27 marca 1939 r. Nr. 25, poz. 167)

Na podstawie art. 2 ustawy z dnia 9 kwietnia 1938 r. o zmianie granic województw: białostockiego, kieleckiego, lubelskiego, łódzkiego

i warszawskiego (Dz. U. R. P. Nr. 27, poz. 240) i art. 45 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 94, poz. 808) zarządzam co następuje:

§ 1. Rejestr stowarzyszeń, których siedziba znajduje się na obszarach powiatów lub części powiatów, wyłączonych z dotychczasowych województw, zostaje przeniesiony do urzędów wojewódzkich nowej właściwości miejscowej. Stowarzyszenia te zostaną zapisane do prowadzonego tam rejestru pod nowymi kolejnymi pozycjami. O przeniesieniu powinny być uczynione odpowiednie adnotacje w rubryce 6 rejestru zarówno dawnego, jak nowego, miejsca zapisu.

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1939 r.

7.

ROZPORZĄDZENIE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ

z dnia 1 września 1927 r.

O Stowarzyszeniu „Polski Czerwony Krzyż“

(Dz. U. R. P. z dnia 13 września 1927 r. Nr. 79, poz. 688)

Na podstawie art. 44 ust. 6 Konstytucji i ustawy z dnia 2 sierpnia 1926 r. o upoważnieniu Prezydenta Rzeczypospolitej do wydawania rozporządzeń z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr. 78, poz. 443) postanawiam co następuje:

Art. 1. Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż“ jest jedynym stowarzyszeniem na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej działającym na zasadach konwencji genewskiej o polepszeniu losu chorych i rannych w armiach czynnych z dnia 6 lipca 1906 r. (Dz. U. R. P. z r. 1927 Nr. 28, poz. 225) oraz konwencji dotyczącej wraz z zwyczajów wojny lądowej, podpisanej 18 października 1907 r. (Dz. U. R. P. z r. 1927 Nr. 21, poz. 160 i 161). Stowarzyszeniu temu przysługuje prawo używania znaku i nazwy Czerwonego Krzyża (Krzyża Genewskiego).

Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż“ pozostaje pod protektorem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 2. Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż“ wstępuje w miejsce stowarzyszenia „Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża“, i obejmuje wszelkie tegoż prawa i obowiązki.

Art. 3. Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż“ jest osobą prawną i może nabywać oraz pozbywać ruchomości i nieruchomości, według zasad określonych w statucie.

Art. 4. Głównym zadaniem stowarzyszenia „Polski Czerwony Krzyż“ jest współdziałanie z instytucjami sanitarno-wojskowymi w czasie wojny i przygotowania się do tego współdziałania w czasie pokoju.

Niezależnie od uprawnień, przysługujących władzom administracyjnym z tytułu obowiązujących przepisów o nadzorze nad stowarzyszeniami lub nad poszczególnymi kierunkami działalności stowarzyszeń, przysługuje Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Pracy i Opieki Społecznej prawo zatwierdzania statutu stowarzyszenia i jego zmian, a Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Pracy i Opieki Społecznej prawo nadzoru nad wypełnianiem przez Polski Czerwony Krzyż należących do niego zadań.

Dla wykonania nadzoru Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Pracy i Opieki Społecznej ustanowi delegata jako organ powołany do stałej kontroli gospodarki Polskiego Czerwonego Krzyża. Zakres działania delegata określi specjalna instrukcja. W razie stwierdzenia, iż Polski Czerwony Krzyż nie wypełnia lub wypełnia nienależycie swe zadanie — Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych i Ministrem Pracy i Opieki Społecznej może zawiesić w działalności władze zarządzające Polskiego Czerwonego Krzyża przy równoczesnym zwołaniu z urzędu Walnego Zgromadzenia oraz ustanowieniu zarządu przymusowego na czas do przeprowadzenia nowych wyborów tych władz przez Walne Zgromadzenie.

Art. 5. Z chwilą wybuchu wojny, ogłoszenia mobilizacji ogólnej, albo częściowej, jak również w wypadkach, w których tego wymaga interes Państwa, stwierdzoną uchwałą Rady Ministrów, stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż” podlega całkowicie Ministrowi Spraw Wojskowych.

Art. 6. Stowarzyszenie „Polski Czerwony Krzyż” posiada prawo nadawania odznak honorowych za zasługi, położone na polu urzędowania zadań stowarzyszenia.

Art. 7. Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych, Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Por. art. 60 Prawa o stowarzyszeniach.
(Statut ogł. Mon. Pol. 1936 r. Nr 293, poz. 523).

8.

USTAWA

z dnia 8 stycznia 1938 r.

o ochronie znaku i nazwy Czerwonego Krzyża oraz godła Związku Szwajcarskiego.

(Dz. U. R. P. z dnia 19 stycznia 1928, Nr 3, poz. 12).

Art. 1. Prawo używania znaku lub nazwy Czerwonego Krzyża (krzyża genewskiego —

czerwony krzyż na białym tle) służy w ramach konwencji genewskiej o polepszeniu losu rannych i chorych w armiach czynnych z dnia 27 lipca 1929 r. (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 103, poz. 864) — wyłącznie:

- a) wojskowym władzom sanitarnym,
- b) stowarzyszeniu „Polski Czerwony Krzyż”,
- c) zagranicznym stowarzyszeniom Czerwonego Krzyża, przebywającym czasowo na obszarze Państwa Polskiego z upoważnienia władz polskich.

Art. 2. (1) Nie wolno używać w obrocie handlowym godła Związku Szwajcarskiego (biały krzyż na czerwonym tle), albo znaku stanowiącego jego naśladownictwo.

(2) Zakaz ten nie dotyczy znaków towarowych, zarejestrowanych w Polsce zgodnie z przepisami prawa o ochronie wynalazków, wzorów i znaków towarowych.

Art. 3. Kto:

- a) wbrew przepisowi art. 1 używa znaku lub nazwy Czerwonego Krzyża (krzyża genewskiego), albo znaku lub nazwy, stanowiących jego naśladownictwo,
- b) wbrew przepisowi art. 2 używa godła Związku Szwajcarskiego, albo znaku stanowiącego jego naśladownictwo,
- c) znieważa publicznie godło Związku Szwajcarskiego podlega w trybie administracyjnym karze grzywny do 3.000 złotych lub aresztu do 3 miesięcy, albo obu tym karom łącznie.

(2) Przedmioty, opatrzone bezprawnie znakiem lub nazwą Czerwonego Krzyża, godłem Związku Szwajcarskiego, albo znakami stanowiącymi ich naśladownictwo, mogą ulec przypadkowi na rzecz stowarzyszenia „Polski Czerwony Krzyż”, choćby nawet nie można było ścisnąć sprawy.

Stosownie do dekretu z dnia 16.XI 1945 r. (Dz. U. R. P. Nr 56, poz. 312) kary grzywny zostały 10-krotnie podwyższone.

Art. 4. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrom Spraw Wewnętrznych i Sprawiedliwości oraz innym właściwym Ministrom.

Art. 5. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie pierwszego dnia miesiąca następnego po jej ogłoszeniu.

(2) Z dniem wejścia w życie ustawy niniejszej traci moc obowiązującą rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 1 września 1927 r. o ochronie nazwy i znaku Czerwonego Krzyża (Dz. U. R. P. Nr. 79, poz. 689).

9.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 listopada 1933 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 grudnia 1933 r. Nr. 102, poz. 779)

Na podstawie art. 46, 47 i 51 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Główny Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej“ z siedzibą w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń i związków Komisariatu Rządu m. st. Warszawy dnia 27 czerwca 1928 r. pod Nr. 421, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności i otrzymuje nazwę „Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej“.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

(Statut ogł. Mon. Pol. 1933 r. N 298, poz. 331).

§ 3. Stowarzyszeniu „Związek Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w zakresie jednoczenia we wspólnej organizacji poszczególnych straży pożarnych oraz sprawowania kontroli fachowej i organizacyjnej nad wszystkimi strażami pożarnymi na obszarze całego Państwa.

W szczególności przywilej powyższy obejmuje:

- a) czuwanie nad działalnością okręgów wojewódzkich i oddziałów powiatowych Związku, jak również czuwanie nad organizowaniem, szkoleniem i zaopatrywaniem straży pożarnych w zakresie: obrony przeciwpożarowej, walki z klęskami żywiołowymi, obrony przeciwlotniczej biernej, służby sanitarnej, wychowania fizycznego oraz prac kulturalno-oświatowych;
- b) organizowanie dla członków straży pożarnych kursów, przeszkoleń, zawodów i pokazów w zakresie, ustalonym w p. a), jak też w zakresie innych dziedzin, przewidzianych w statutach straży pożarnych;
- c) kontrolowanie prac okręgów wojewódzkich i oddziałów powiatowych Związku straży pożarnych w zakresie, ustalonym w p. a) i b), oraz przestrzeganie jednolitych zasad w ich ustroju i działalności;
- d) współdziałanie z władzami państwowymi i samorządowymi w zakresie organizacji obrony przeciwpożarowej oraz udzielanie im opinii i porad fachowych w zakresie obrony przeciwpożarowej oraz dziedzin z nią związanych;

e) wyjednywanie u władz państwowych, samorządowych, instytucyj oraz zakładów i towarzystw ubezpieczeniowych funduszy na potrzeby straży pożarnych, okręgów wojewódzkich i oddziałów powiatowych swoje własne, jak również opiniowanie o ich podziale;

f) organizowanie i utrzymywanie kursów fachowych w zakresie obrony przeciwpożarowej w szczególności zaś — szkolenie korpusu technicznego dla potrzeb własnych, instytucyj komunalnych i innych.

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

10.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 20 stycznia 1934 r.

o uznaniu Stowarzyszenia „Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z 7 lutego 1934 r. Nr. 11, poz. 90)

Na podstawie art. 46, 47 i 51 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej“ (w skrócie „L. O. P. P.“) w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń Komisariatu Rządu m. st. Warszawy dnia 28 kwietnia 1932 r. pod Nr. 1692, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

(Statut ogł. Mon. Pol. 1934 r. Nr. 30, poz. 45).

§ 3. Zadaniem stowarzyszenia „L. O. P. P.“ jest zgodnie z wytycznymi władz państwowych:

- a) popieranie rozwoju polskiego lotnictwa we wszystkich jego dziedzinach,
- b) przygotowanie ludności cywilnej do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej.

§ 4. Stowarzyszeniu „L. O. P. P.“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w dziedzinie koordynowania i kierownictwa poczynań, mających na celu przygotowanie ludności cywilnej do obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej według wytycznych, ustalanych przez Ministra Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Komunikacji.

§ 5. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych i Ministrem Komunikacji.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

11.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 28 marca 1934 r.

o uznaniu Stowarzyszenia „Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży Akademickiej“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1934 r. Nr. 34, poz. 313).

Na podstawie art. 46, 47 i 51 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Zgłoszone deklaracją założycieli z dnia 13 stycznia 1934 r. stowarzyszenie pod nazwą „Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży Akademickiej“ uznaje się za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

„Statut ogł. w Mon. Pol. 1934 r. Nr. 91, poz. 132).

§ 3. (1) Stowarzyszeniu „Towarzystwo Przyjaciół Młodzieży Akademickiej“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w organizowaniu pomocy społeczeństwa dla młodzieży szkół wyższych w następującym zakresie:

- a) współdziałania z władzami rządowymi i samorządowymi we wszelkich akcjach, podejmowanych przez nie na pomoc dla młodzieży szkół wyższych;
- b) współdziałania z władzami szkół wyższych w udzielaniu pomocy i sprawowaniu opieki nad młodzieżą tych szkół i jej stowarzyszeniami.

(2) W powyższym zakresie Towarzystwo jest jedynym stowarzyszeniem, które może otrzymywać od władz, zakładów instytucyj państwowych i samorządowych zasiłki, subwencje i inne środki przeznaczone na pomoc młodzieży szkół wyższych.

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

12.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 13 listopada 1934 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 30 listopada 1934 r. Nr. 104, poz. 927).

Na podstawie art. 46 i 47 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Towarzystwo Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych“ w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń Komisariatu Rządu m. st. Warszawy dnia 1 czerwca 1933 r. pod Nr. 87, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

(Statut ogł. w Mon. Pol. 1934 r. Nr. 276, poz. 382).

§ 3. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 4. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

13.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 17 stycznia 1936 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Polski Biały Krzyż“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 stycznia 1936 r. Nr. 7, poz. 80).

Na podstawie art. 46 i 47 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Polski Biały Krzyż“ w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń Komisariatu Rządu m. st. Warszawy dnia 12 września 1930 r. pod Nr. 1210, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

(Statut ogł. w Mon. Pol. 1936 r. Nr. 26, poz. 42).

§ 3. Stowarzyszeniu „Polski Biały Krzyż“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w udzielaniu pomocy wojsku w prowadzeniu pracy kulturalno-oświatowej nad żołnierzem.

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wojskowych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

14.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 8 kwietnia 1936 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Związek Harcerstwa Polskiego“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 kwietnia 1936 r. Nr. 28, poz. 228).

Na podstawie art. 46 i 47 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz.

U. R. P. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Związek Harcerstwa Polskiego“ w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń Komisariatu Rządu m. st. Warszawy dnia 16 listopada 1932 r. pod Nr. 1821, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

§ 2. Równocześnie powyższemu stowarzyszeniu nadaje się statut, który będzie ogłoszony w Monitorze Polskim.

(Statut ogł. w Mon. Pol. 1936 Nr. 92, poz. 173).

§ 3. Stowarzyszeniu „Związek Harcerstwa Polskiego“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w dziedzinie organizowania i prowadzenia pracy harcerskiej (skautingu), tj. pracy wychowawczej wśród młodzieży przy pomocy zespołu środków wychowawczych, objętych metodą skautową Baden-Powell'a i w oparciu o prawo i przyrzeczenie harcerskie (skautowe).

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami: Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Spraw Wojskowych.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

15.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 11 lutego 1939 r.

o uznaniu stowarzyszenia „Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

(Dz. U. R. P. z dnia 20 lutego 1939 r. Nr. 13, poz. 71).

Na podstawie art. 46, 47 i 51 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. z 1932 r. Nr. 94, poz. 808) zarządza się co następuje:

§ 1. Stowarzyszenie „Organizacja Przysposobienia Kobiet do Obrony Kraju“ z siedzibą w Warszawie, wciągnięte do rejestru stowarzyszeń i związków Komisariatu Rządu na m. st. Warszawę dnia 20 marca 1928 r. pod Nr. 354, zostaje uznane za stowarzyszenie wyższej użyteczności i otrzymuje nazwę „Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet“.

§ 2. Stowarzyszeniu „Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet“ nadaje się statut, który będzie ogłoszony w „Monitorze Polskim“.

(Statut ogł. w Mon. Pol. Nr. 42, poz. 69).

§ 3. Stowarzyszeniu „Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet“ nadaje się przywilej wyłączności działania na obszarze całego Państwa w dziedzinie organizowania i prowadzenia przysposobienia wojskowego kobiet, a także zrzeszenia stowarzyszeń społecznych dla przysposobienia kobiet do obrony kraju, w za-

kresie ustalonym przez Ministra Spraw Wojskowych.

§ 4. Wykonanie rozporządzenia niniejszego porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrami Spraw Wojskowych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

16.

DEKRET

z dnia 8 lutego 1919 r.

w przedmiocie tymczasowych przepisów o pracowniczych związkach zawodowych.

(Dz. P. P. P. z dnia 8 lutego 1919 r. Nr. 15, poz. 209).

Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów stanowiąco następuje:

Art. 1. Związki pracownicze, których zadaniem jest obrona i popieranie interesów ekonomicznych i kulturalnych pracowników danej gałęzi pracy, lub gałęzi pokrewnych lub podobnych podlegają specjalnym przepisom, poniżej wskazanym.

Art. 2. Wymienione w artykule 1 związki zawodowe podlegają rejestracji przez odpowiednie organy Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 3. Dla zarejestrowania związków należy złożyć podanie, podpisane co najmniej przez trzech członków założycieli, z dołączeniem dwóch egzemplarzy projektu statutu związku. Podania winny być składane Inspektorowi Pracy tego obwodu, w którego obwodzie związek ma mieć swą siedzibę prawną.

Art. 4. Podania o zarejestrowaniu związków zawodowych, które przewidują w swych statutach prawo tworzenia oddziałów w obrębie całego Państwa Polskiego, należy składać, bądź bezpośrednio, bądź za pośrednictwem miejscowego Inspektora Pracy, Głównemu Inspektorowi Pracy w Warszawie. W razie zarejestrowania takiego związku, oddziału jego nie podlegają odrębnej rejestracji, wymagane jest jednak, przy otwarciu każdego nowego oddziału, za wiadomieniem odpowiedniego Inspektora Pracy, z przedstawieniem zarejestrowanego przez władzę centralną statutu.

Art. 5. Statut winien zawierać następujące dane:

- a) o nazwie, terenie działalności i siedzibie związku,
- b) o zadaniach, i formach działalności związku,
- c) o warunkach przyjęcia na członków, sposobie ich przyjmowania i wykluczania,
- d) o sposobie pobierania składek członkowskich,

- e) o prawach i obowiązkach władz związku,
- f) o tworzeniu, terminie i formach urzędowania tych władz,
- g) o rozporządzaniu majątkiem związkowym;
- h) o porządku wprowadzania zmian w ustawie, likwidacji działalności związku i o przeznaczeniu majątku jego, w wypadku rozwiązania związku.

Art. 6. Związek zawodowy zarejestrowany na podstawie przepisów niniejszego dekretu, jest osobą prawną. Może on nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, w szczególności zaś nabywać nieruchomości, otrzymywać zapisy i darowizny bez ograniczeń, przewidzianych w art. 910 kodeksu cywilnego, zawierać umowy zbiorowe (cennikowe), pozywać przed sąd i być pozwanym.

Art. 7. Ustawa związku może zawierać przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej i materialnej członków związku za niespełnienie przyjętych na siebie względem związku zobowiązań.

Art. 8. Odmowa rejestracji może nastąpić jedynie w wypadkach następujących:

- 1) gdy statut związku nie czyni zadość wymaganiom art. 1 i 5 niniejszych przepisów, 1 i 5 niniejszych przepisów,
- 2) gdy statut jest przeciwny prawu.

Art. 9. Na postanowienie Inspektora Pracy, względnie Głównego Inspektora Pracy, przysługuje prawo skargi do sądów ogólnych w terminie miesięcznym, od daty zakomunikowania przez Inspektora Pracy, względnie Głównego Inspektora Pracy, motywowanej odmowy rejestracji.

Art. 10. O ile w ciągu dwudziestu dni od czasu złożenia podania, nie nastąpi odpowiedź związek uważać należy za rejestrowany,

Art. 11. Związki zawodowe jednej gałęzi pracy, lub gałęzi pokrewnych albo podobnych, o ile mają siedziby swe w różnych miastach, jako też związki zawodowe różnych gałęzi pracy, działające w jednym mieście lub okręgu, mogą łączyć się w większe zrzeszenia. Rejestracja zrzeszeń związkowych odbywa się w ten sam sposób, co rejestracja poszczególnych związków.

Art. 12. Wszelkie zmiany statutu winny być rejestrowane. Do rejestracji zmian statutu mają zastosowanie przepisy o rejestracji statutu.

Art. 13. Zarządy związków zawodowych obowiązane są nadsyłać właściwym Inspektorom Pracy sprawozdanie składane na ogólnym zebraniu, w przeciągu 14 dni od daty walnego zgromadzenia, pod karą grzywny w wysokości mk. 100.

Poz. art. 11 ust. 2 i art. 15 prawa o stowarzyszeniach oraz uwagę do art. 57 tegoż prawa.

Art. 14. W razie skierowania działalności związku do zadań, stanowiących przestępstwo lub wykroczenie, sąd okręgowy, w komplecie karnym, może bądź nałożyć grzywny na wi-

nowajców, bądź zawiesić działalność związku na pewien przeciąg czasu, bądź rozwiązać związek.

Por. art. 17 prawa o stowarzyszeniach.

Art. 15. Przy powołaniu do życia wszelkich ciał zbiorowych przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej i jego organach, przedstawiciele związków zawodowych będą uważani za przedstawicieli interesów zawodowych klas pracujących,

Art. 16. Związki zawodowe, które powstały przed wydaniem niniejszego dekretu, powinny w przeciągu dwóch miesięcy od daty ogłoszenia niniejszego dekretu w Dzienniku Praw przystosować się do przepisów niniejszego dekretu,

Art. 17. Dotychczasowe przepisy o związkach zawodowych pracowniczych tracą moc obowiązującą,

Art. 18. Przepisy wykonawcze w kwestii rejestracji wydaje Minister Pracy i Opieki Społecznej.

Art. 19. (Uchylony postanowieniem pkt. g) ust. 2 art. 63 Prawa o stowarzyszeniach).

Moc prawna dekretu niniejszego została rozciągnięta na obszar całego Państwa postanowieniem art. 1 p. 30 dekretu z dnia 8 stycznia 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr. 4, poz. 30).

17.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

z dnia 14 października 1937 r.

o stowarzyszeniach akademickich.

(Dz. U. R. P. z dnia 17 listopada 1937 r. Nr. 79, poz. 572).

Na podstawie art. 52 ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o szkołach akademickich (Dz. U. R. P. Nr. 29, poz. 247) zarządzam co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Na terenie szkoły akademickiej mogą działać jedynie takie stowarzyszenia akademickie, które uzyskały zatwierdzenie statutu przepisane niniejszym rozporządzeniem.

§ 2. (1) Mogą być zakładane następujące typy stowarzyszeń akademickich: naukowe, samopomocowe, religijne, oświatowe, ideowo-wychowawcze, kulturalno-towarzyskie, współpracy intelektualnej z innymi narodami, artystyczne, dobroczynne i sportowe.

(2) Stowarzyszenia akademickie nie mogą prowadzić działalności politycznej.

§ 3. (1) Do stowarzyszenia akademickiego należyć mogą tylko studenci, w zasadzie tylko z jednej szkoły. Jednakże w przypadkach zasługujących na uwzględnienie, jak małej liczebności danej grupy studentów, specjalnego charakteru danego stowarzyszenia (np. sportowego) może być zatwierdzony statut stowarzyszenia, utwo-

zonego przy jednej ze szkół, przewidujący na-
leżenie doń, w charakterze członków, studentów
różnych szkół akademickich tej samej miejsco-
wości. W przypadkach takich zatwierdzenie sta-
tutu nastąpić może jedynie za zgodą senatów
wszystkich tych szkół, których studenci według
statutu mogą być członkami danego stowarzy-
szenia.

(2) Statut może zawierać przepisy uzależnia-
jące przyjęcie do stowarzyszenia od przynależ-
ności do określonego wydziału, odbywania
określonych studiów, pochodzenia z pewnej
części kraju, wyznania lub narodowości.

(3) Stowarzyszeniom akademickim nie wolno
być członkiem innego stowarzyszenia lub zwią-
zku bez zgody Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego. Przed powzięciem
decyzji Minister wysłuchuje opinii senatu.

(4) Siedziba stowarzyszenia akademickiego
nie może być różna od siedziby szkoły.

Kompetencje Ministra Wyznań Religijnych i Oświe-
cenia Publicznego przeszły na Ministra Oświaty.

§ 4. Minister Wyznań Religijnych i Oświece-
nia Publicznego może na wiosek senatu zezwolić
na założenie stowarzyszenia na zasadach odmien-
nych niż ustalone w niniejszym rozporządzeniu,
zatwierdzając zarazem statut i ustalając sposób
sprawowania nadzoru i opieki nad stowarzysze-
niem.

§ 5. Minister Wyznań Religijnych i Oświece-
nia Publicznego może nadać poszczególnym sto-
warzyszeniom osobowość prawną po wysłucha-
niu opinii właściwego senatu lub senatów (§ 3).

II. Tryb zakładania stowarzyszeń i powoływanie ich władz.

§ 6. Stowarzyszenie akademickie samopomo-
cowe może założyć grupa studentów, licząca co
najmniej 50 osób, inne stowarzyszenia akademic-
kie — co najmniej 20 osób.

(2) Założyciele wnoszą pisemne podanie do
senatu akademickiego o zatwierdzenie statutu;
podanie to podpisują wszyscy założyciele peł-
nym imieniem i nazwiskiem z wykazaniem przy
każdym nazwisku nazwy wydziału, numeru in-
deksu oraz roku studiów i adresu.

(3) W podaniu należy wskazać nazwiska tych
osób spośród założycieli, które są upoważnione
do porozumienia się z władzami akademickimi
w sprawie zatwierdzenia statutu.

(4) Do podania dołącza się cztery egzempla-
rze projektu statutu; w przypadku gdy statut
przewiduje udział w stowarzyszeniu studentów
kilku szkół, do podania dołącza się ponadto po
jednym egzemplarzu projektu statutu dla każdej
szkoły.

§ 7. (1) W statucie każdego stowarzyszenia
powinny być wyszczególnione: a) nazwa stowa-
rzszenia, odróżniająca je wyraźnie od innych
stowarzyszeń akademickich, zarejestrowanych
w obrębie danej szkoły, b) siedziba stowarzysze-

nia (miejscowość), c) typ, cel oraz środki dzia-
łania stowarzyszenia, d) sposób wstępowania
i ustępowania członków, ich prawa i obowiąz-
zek, e) fundusze stowarzyszenia i sposób usta-
nawiania składek członkowskich, f) władze
stowarzyszenia, zakres ich kompetencji i spo-
sób ich powoływania (uzupełnienia), g) spo-
sób reprezentowania stowarzyszenia na zewnątrz,
oraz warunki ważności jego uchwał, pism i ob-
wieszczeń, h) sposób zmiany statutu, i) warun-
ki i sposób rozwiązywania stowarzyszenia, j)
przeznaczenie majątku pozostałego w razie roz-
wiązania stowarzyszenia.

(2) Poza tym, w zależności od rodzaju stowa-
rzszenia i jego celów, powinny być w statucie
umieszczone postanowienia uzupełniające, które
są potrzebne dla unormowania jego działalności.

(3) W razie dostrzeżenia w projekcie statutu
braków rektor lub senat akademicki zwraca sta-
tut założycielom celem wprowadzenia odpowied-
nych zmian.

(4) Statut może przewidywać rozwinięcie jego
postanowień w szczegółowych regulaminach jak
np. regulamin zarządu, sądu koleżeńskiego,
biblioteki, kuchni. Regulaminy zatwierdza rektor
po zaopiniowaniu ich przez kuratora; w przy-
padkach, gdy zatwierdzenie statutu nastąpiło za
zgodą dwóch lub więcej senatorów, rektor za-
twierdza regulamin za zgodą rektorów intere-
sowanych szkół.

§ 8. (1) Senat akademicki odmówi zatwier-
dzenia statutu stowarzyszenia, jeżeli statut nie
odpowiada wymaganiom niniejszego rozporzą-
dzenia lub jeżeli uzna, że istnienie stowarzyszenia
ze względu na cel, ustrój lub zakres działania nie
da się pogodzić z ogólnymi przepisami prawnymi
bądź mogłoby spowodować niebezpieczeństwo
dla spokoju, porządku publicznego i dyscypliny
szkolnej, wreszcie gdy zawiązanie nowego sto-
warzyszenia nie przyniosłoby korzyści ani dla
młodzieży, ani dla szkoły.

(2) O zatwierdzeniu statutu lub odmowie
zatwierdzenia statutu rektor zawiadamia pełno-
mocników założycieli (§ 6 ust. 3) na piśmie.
W razie zatwierdzenia rektor zwraca jeden
egzemplarz statutu zaopatrzonego klauzulą zatwier-
dzającą i podaje równocześnie nazwisko kuratora
stowarzyszenia.

(3) Od decyzji senatu założyciele mogą odwo-
łać się za pośrednictwem rektora do Ministra
Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
w ciągu 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

§ 9. (1) W ciągu czterech tygodni od dnia
zawiadomienia założycieli o zatwierdzeniu sta-
tutu zarząd obowiązany jest zawiadomić rektora
o składzie władz stowarzyszenia oraz podać adres
lokalu stowarzyszenia.

(2) Wszelkie zmiany statutu wymagają za-
twierdzenia senatu akademickiego. Senat może
również z własnej inicjatywy wprowadzić do sta-
tutu zmiany w przypadku, gdy uzna to za ko-
nieczne. O zamierzonej zmianie senat zawiada-

mia stowarzyszenie, wyznaczając mu termin czternastodniowy do wypowiedzenia się. Od decyzji senatu, wprowadzającej zmianę w statucie, stowarzyszenie może odwołać się za pośrednictwem rektora do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w ciągu 14 dni od dnia jej doręczenia.

(3) O powstaniu stowarzyszenia i wszelkich zmianach w jego statucie rektor zawiadamia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, dołączając jeden egzemplarz zatwierdzonego statutu lub tekst wprowadzonych zmian.

§ 10. (1) Postanowienie statutu o sposobie wyboru władz stowarzyszenia winny przewidywać następujące zasady:

a) prawo głosowania ma członek stowarzyszenia, który posiada ważną na dany rok akademicki legitymację akademicką i uiścił składki za okres czasu przewidziany w statucie; głosowanie odbywa się osobiście;

b) władze akademickie mają zapewnione możność należytej kontroli aktów wyborczych.

(2) W organach zarządzających i kontrolujących stowarzyszeń samopomocowych pożądany jest udział członków, reprezentujących mniejszość.

§ 11. W stowarzyszeniach liczniejszych statut może za zgodą senatu przewidywać pośrednie wybory do władz stowarzyszenia, przeprowadzane w ten sposób, że członkowie należący do poszczególnych wydziałów, a nawet członkowie z poszczególnych lat studiów będą wybierali swoich delegatów, którzy wyłonią spośród siebie władze stowarzyszenia.

§ 12. (1) Wybory do władz stowarzyszenia odbywają się w pierwszym kwartale roku kalendarzowego. Rektor ustala termin, do którego wybory mają być przeprowadzone. W przypadkach zasługujących na uwzględnienie rektor może wyznaczyć inny czasokres dla przeprowadzenia wyborów.

(2) Jeżeli z jakichkolwiek powodów wybory do władz stowarzyszenia odbyły się w drugiej połowie okresu sprawozdawczego, rektor może przedłużyć kadencję władz na następny okres sprawozdawczy.

III. Rejestr stowarzyszeń.

13. (1) Rektor prowadzi rejestr stowarzyszeń działających na terenie danej szkoły.

(2) W rejestrze powinny być notowane następujące dane: a) nazwa stowarzyszenia i jego typ, b) data zatwierdzenia statutu i jego zmiany, c) adres lokalu stowarzyszenia, d) liczba członków według stanu na 1 stycznia każdego roku, e) data złożenia sprawozdania, f) uzyskane subwencje, g) nazwisko kuratora stowarzyszenia, h) skład osobowy władz stowarzyszenia.

(3) Stowarzyszenie obowiązane jest składać rektorowi spisy swych członków według stanu na 1 stycznia każdego roku.

§ 14. Zarząd stowarzyszenia obowiązany jest zawiadomić rektora o składzie osobowym władz stowarzyszenia w ciągu tygodnia po ich ukonstytuowaniu się i niezwłocznie donosić o każdej zmianie, zaszłej w ciągu kadencji tych władz. Zarząd stowarzyszenia obowiązany jest również zawiadomić rektora o zmianie adresu swego lokalu i rozwiązaniu się stowarzyszenia.

IV. Nadzór i opieka.

§ 15. (1) Obowiązek bezpośredniego nadzoru i opieki nad stowarzyszeniami akademickimi spoczywa na władzach akademickich.

(2) Każde stowarzyszenie znajduje się pod nadzorem i opieką kuratora wyznaczonego z grona nauczycielskiego przez senat na wniosek rektora. Senat może również na wniosek rektora wyznaczyć zastępcę kuratora, może też dodać do pomocy kuratorowi wicekuratora do pełnienia stałe części jego obowiązku, ustalając zarazem ich kompetencje i wzajemny ich stosunek.

(3) W zakresie pełnienia swych funkcji kurator podlega rektorowi.

(4) Senat decyduje poza przypadkami wymienionymi w niniejszym rozporządzeniu również we wszystkich sprawach dotyczących stowarzyszenia, wniesionych przez rektora pod obrady senatu.

§ 16. Zarząd stowarzyszenia obowiązany jest zawiadomić kuratora o każdym zebraniu władz stowarzyszenia co najmniej na 48 godzin, a w nagłych przypadkach na 24 godziny przed terminem zebrania, podając równocześnie porządek dzienny posiedzenia.

(2) Zarząd stowarzyszenia obowiązany jest okazywać kuratorowi protokół każdego posiedzenia; kurator wizuje oryginał protokołu i może żądać dostarczenia sobie odpisu jego lub odpisu poszczególnych uchwał.

§ 17. (1) Walne zebrania odbywają się w obecności kuratora w terminie ustalonym za jego zgodą. Jeżeli kurator nie może być obecny, rektor deleguje zastępcę kuratora lub innego członka grona nauczycielskiego, któremu wówczas służą wszystkie uprawnienia kuratora.

(2) Porządek dzienny walnego zebrania winien być zgłoszony do zatwierdzenia kuratorowi przed ogłoszeniem terminu walnego zgromadzenia i przed wysłaniem zawiadomień. Zmiany w porządku dziennym mogą być dokonane jedynie za zgodą kuratora.

(3) Rektor może odroczyć walne zebranie na inny termin.

(4) W walnym zebraniu stowarzyszeń akademickich mogą uczestniczyć tylko członkowie stowarzyszenia tudzież zaproszeni członkowie grona nauczycielskiego, ponadto zawsze rektor lub delegowani przez niego profesorowie.

(5) Nieważne są uchwały zapadłe na walnym zebraniu, o którym kurator nie był powiado-

miony, oraz uchwały zapadłe w sprawie, nie objętej przedstawionym kuratorowi porządkiem dziennym, jeżeli kurator przy uchwalaniu nie był obecny.

§ 18. (1) Kurator ma prawo: a) uczestniczyć w każdym zebraniu, odbywającym się w obrębie stowarzyszenia i zabierać głos w każdej chwili poza kolejną mówców, b) uchylić wniosek, którego zdaniem jest sprzeczny ze statutem, przepisami obowiązującymi lub nie dotyczy sprawy objętej porządkiem dziennym, c) zawieszać uchwały, sprzeczne ze statutem stowarzyszenia, przepisami obowiązującymi lub interesami stowarzyszenia, d) żądać od przewodniczącego zebrania stosowania środków, potrzebnych dla utrzymania spokoju i porządku, e) rozwiązać zebranie, jeżeli przy zwołaniu jego nie zastosowano się do obowiązujących przepisów, albo jeżeli tok obrad przybiera charakter sprzeciwiający się karność akademickiej, lub porządkowi publicznemu.

(2) Zawieszanie uchwały podczas zebrania powinno być stwierdzone w protokole własnoręcznym podpisem kuratora, zawieszenie wykonania uchwały, powziętej podczas zebrania, w którym kurator nie brał udziału, oraz cofnięcie takiego zawieszenia podaje kurator do wiadomości zarządu na piśmie.

§ 19. (1) Wszelkie wystąpienia stowarzyszenia na terenie szkoły wymagają zgody kuratora, a wystąpienie na zewnątrz szkoły — ponadto zgody dyrektora.

(2) Wszelkie pisma, za pomocą których stowarzyszenie zwraca się do władz akademickich, wymagają wizyty kuratora. Władze akademickie kierują wszelkie pisma do stowarzyszeń przez kuratora lub doręczają mu ich odpisy.

(3) Wszelkie pisma do innych władz państwowych lub samorządowych, do instytucji publicznych i prasy oraz wszelkie odezwy i publikacje stowarzyszenia wymagają ponadto zgody rektora, wyrażonej na piśmie przed ich opublikowaniem, a mające być ogłoszone drukiem — przed oddaniem ich do druku.

(4) Od decyzji rektora w sprawach wymienionych w ust. 1 i 3 nie ma odwołania.

§ 20. (1) Od decyzji kuratora służy zarządowi stowarzyszenia odwołanie w terminie czternastodniowym przez rektora do senatu w razie: a) odmownej decyzji kuratora, jeżeli w statucie stowarzyszenia lub w niniejszym rozporządzeniu wymagane jest porozumienie się z kuratorem lub jego zgoda, b) usunięcia wniosku przez kuratora spod głosowania lub obrad (§ 18 ust. 1 lit. b.), c) zawieszenia uchwały (§ 18 ust. 1 lit. c).

(2) Odwołanie rozpatruje i rostrzyga ostatecznie senat. Wniesienie odwołania nie wstrzymuje wykonania decyzji.

§ 21. Stowarzyszenia akademickie obowiązane są do udzielenia w każdej chwili władzom nadzorczym wszelkich wyjaśnień i danych, dotyczących się ich działalności.

§ 22. (1) Okresem sprawozdawczym stowarzyszeń akademickich jest rok kalendarzowy.

(1) Stowarzyszenia przed dniem 1 lutego każdego roku winny złożyć w 2 egzemplarzach sprawozdanie ze swej działalności ogólnej i finansowej za okres ubiegłego roku kalendarzowego wraz z preliminarem na rok następny.

(3) Kurator czuwa nad celowością i legalnością wszelkich poczynań i zarządzeń stowarzyszenia i w tym zakresie dokonywa kontroli ogólnej. Szczegółowej kontroli finansowej dokonywa rektor przy pomocy podległych sobie organów.

(4) W terminie do dnia 1 kwietnia rektor przesyła Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego 1 egzemplarz sprawozdania z działalności stowarzyszenia akademickiego, dołączając swe uwagi.

V. Odpowiedzialność dyscyplinarna władz stowarzyszenia, jego członków oraz zawieszenie i rozwiązanie stowarzyszeń.

§ 23. (1) Naruszenie przez władze stowarzyszenia lub członków stowarzyszenia obowiązujących ustaw, rozporządzeń i statutu, niestosowanie się do zarządzeń władz nadzorczych, rozwijanie działalności sprzecznej z prawem oraz przepisami o porządku i karność akademickiej może pociągnąć za sobą następujące rygory:

a) złożenie z urzędu władz stowarzyszenia lub poszczególnych ich członków,

b) pozbawienie prawa do korzystania z pewnych świadczeń na określony okres czasu lub na stałe,

c) zawieszenie działalności stowarzyszenia na okres od jednego do sześciu miesięcy,

d) rozwiązanie stowarzyszenia.

(2) O złożeniu z urzędu władz stowarzyszenia lub poszczególnych ich członków decyduje rektor. Od decyzji rektora nie ma odwołania. O zastosowaniu rygorów wymienionych pod lit. b, c i d decyduje senat. Od decyzji senatu rozwiązującej stowarzyszenie służy w ciągu dni 14 odwołanie do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(3) Zawieszenie działalności i rozwiązanie stowarzyszenia może również nastąpić w drodze zarządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

(4) W przypadkach nagłych kurator stowarzyszenia może zawiesić tymczasowo działalność stowarzyszenia, zawiadamiając o tym bezwzględnie rektora. Zawieszenie dokonane przez kuratora traci moc jeżeli senat akademicki w ciągu dwóch tygodni zawieszenia nie zatwierdzi lub wcześniej je uchyli.

§ 24. Zastosowanie rygorów wymienionych w § 23 nie wyklucza pociągnięcia członków stowarzyszenia do odpowiedzialności dyscyplinarnej.

§ 25. (1) Członkowie władz stowarzyszenia zwołujący walne zebranie oraz prezydium tego zebrania, odpowiadają dyscyplinarnie za zwołanie i odbycie zebrania wbrew przepisom §§ 17 i 18 niniejszego rozporządzenia. Nadto przewodniczący i członkowie prezydium walnego zebrania odpowiadają dyscyplinarnie za niewykonanie zarządzeń władz nadzorczych oraz za wszelkie uchybienia w zakresie prowadzenia obrad.

(2) Dyscyplinarnie odpowiadają również uczestnicy zebrania, stawiający opór zarządzeniom kuratora lub innego przedstawiciela władzy akademickiej oraz przewodniczącego zebrania.

§ 26. (1) W razie złożenia z urzędu zarządu stowarzyszenia rektor wyznacza zarząd tymczasowy z grona członków stowarzyszenia. Zarząd tymczasowy spełnia wszystkie czynności zarządu do czasu wyboru nowych władz w terminie, przez rektora wskazanym.

(2) Osoby złożone z urzędu nie mogą być ponownie wybrane w tej samej kadencji do władz stowarzyszenia.

(3) Jeżeli złożony został z urzędu prezes stowarzyszenia, kierownictwo przechodzi na jego zastępcę, który obowiązany jest przeprowadzić wybór nowego prezesa w sposób przewidziany przez statut.

§ 27. (1) Zawieszenie działalności i rozwiązanie stowarzyszeń pociąga za sobą natychmiastowe zaprzestanie wszelkich czynności, zamknięcie lokalu i urządzeń stowarzyszenia.

(2) W przypadku zawieszenia działalności stowarzyszenia rektor może na umotywowany wniosek zarządu zezwolić na spełnianie przez zarząd pod ścisłą kontrolą kuratora i rektora takich czynności, których nagłe zaprzestanie mogłoby się odbić ujemnie na życiu naukowym lub samopomocowym młodzieży lub też narazić stowarzyszenie na szkodę majątkową.

(3) Do zarządzenia majątkiem stowarzyszenia i prowadzenia nie cierpiących zwłoki agend senat na wniosek rektora może wyznaczyć swoich delegatów.

§ 28. (1) Stowarzyszenie, które nie wykazuje w ciągu co najmniej roku sprawozdawczego żadnej działalności (nie odbywa zebrań, nie składa sprawozdań, nie wybiera swoich władz, przewidzianych przez statut), może być przez senat akademicki na wniosek kuratora rozwiązane.

(2) Po wydaniu decyzji o rozwiązaniu stowarzyszenia z przyczyn, wymienionych w § 23 i w ust. 1 niniejszego paragrafu, rektor zarządza likwidację stowarzyszenia pod nadzorem kuratora.

(3) Majątek rozwiązanego stowarzyszenia będzie użyty na cele, przewidziane w jego statucie, a w braku odpowiednich postanowień, przeznaczenie majątku określi senat akademicki, uwzględniając cele stowarzyszenia.

§ 29. W każdym przypadku zawieszenia działalności lub rozwiązania stowarzyszenia akademickiego, rektor zawiadamia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

VI. Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 30 (1) Zarządy istniejących już stowarzyszeń akademickich, powinny do dnia 31 stycznia 1938 r. przedstawić senatom akademickim do zatwierdzenia statut, dostosowany do niniejszego rozporządzenia.

(2) Stowarzyszenia, które nie zastosują się do przepisów poprzedniego ustępu, ulegają rozwiązaniu przez senat.

§ 31. (1) Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

(2) Równocześnie tracą moc obowiązującą a) rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 kwietnia 1933 r. o stowarzyszeniach akademickich (Dz. U. R. P. Nr 39, poz. 259), b) rozporządzenie Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 16 stycznia 1934 r. w sprawie zmiany niektórych postanowień rozporządzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 30 kwietnia 1933 r. o stowarzyszeniach akademickich (Dz. U. R. P. Nr 6, poz. 46).

18.

OKÓLNİK Nr 160 MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z 28 grudnia 1932 r., L. AA 5-b-6.

o nadzorze nad stowarzyszeniami

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 20, poz. 275)

Powód i cel okólnika.

.... wejście w życie z dniem 1 stycznia 1933 r. nowego prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. 1932 r. Nr 94, poz. 808) wymaga udzielenia władzom, powołanym do jego stosowania odpowiednich wytycznych postępowania dla uniknięcia istotnych rozbieżności, a to tymbardziej, że prawo to powoduje na niektórych obszarach dość znaczne zmiany w dotychczasowych kompetencjach władz, przyznając odpowiednie uprawnienia w zakresie stowarzyszeń, związków zawodowych i spółdzielni władzom, które dotąd z tymi sprawami nie miały do czynienia.

Kompetencja powiatowych władz administracji ogólnej.

Znacznemu rozszerzeniu ulegają kompetencje powiatowych władz administracji ogólnej (starostów powiatowych, starostów grodzkich, dyrektorów policji), jako bezpośredniej władzy nadzorczej. Władza ta staje się nie tylko pełnoprawną władzą I instancji, powołaną do wydania zakazu założenia i do rozwiązywania stowarzyszeń zwykłych oraz oddziałów stowarzyszeń zarejestrowanych (art. 12, 13, 14, 16 i 41), a tak-

że do zakazu uprawiania przez spółdzielnie działalności kulturalnej (art. 11, ust. 1), ale również — do sprawowania kontroli zarówno nad wspomnianymi zrzeszeniami i związkami zawodowymi pracowniczymi oraz stowarzyszeniami zarejestrowanymi (art. 11 ust. 1 i 2, art. 15, 24, 41 i 43), a nadto — władzą powołaną do opiniowania i wnioskowania w zakresie rejestracji i rozwiązywania stowarzyszeń, powstających drogą wpisu do rejestru (art. 19 i art. 24 ust. 1) oraz do rozwiązania spółdzielni i związków zawodowych (art. 17) wreszcie — władzą powołaną do stosowania środków prewencyjnych i represyjnych w formie upomnienia, żądania usunięcia uchybień lub stanu zagrażającego, a także do czasowego zawieszenia działalności wszystkich tych zrzeszeń (art. 16, 17 i 24 ust. 1).

Nadto powiatowa władza administracji ogólnej zostaje upoważniona do niezbędnych zarządzeń, mających na celu tymczasową ochronę majątku stowarzyszenia (art. 25).

Przesłanki powyższych kompetencji.

Przyznanie tych kompetencji podyktowane było względami na konieczność terenowego zbliżenia władz do nadzorowanych przez nie stowarzyszeń, aby zapewnić tym zgodność wydawanych zarządzeń z wymogami życia. Okoliczność ta natomiast nie może być tłumaczona, jako skutek niedoceniań przez władze naczelne doniosłości dla życia stowarzyszeń tych środków, w jakie zostały wyposażone władze powiatowe. To też użyciu tych środków przez władze musi towarzyszyć pełne poczucie odpowiedzialności ich w każdym wypadku wydawania zarządzeń.

Konieczność dostosowywania środków do warunków.

Przechodząc do bliższego omówienia wytycznych postępowania władz w sprawie stowarzyszeń i związków zaznacza się, że stosunkowo znaczna rozpiętość środków oddziaływania administracji na stowarzyszenia jest wynikiem dużej różnicy warunków zarówno bezpieczeństwa, jak i kulturalnych oraz ogólnospołecznych, istniejących na poszczególnych obszarach naszego Państwa. Nie wynika stąd jednak, aby myślą przewodnią tego prawa było wykorzystywanie uprawnień, które ono daje, w szerokim zakresie na wszystkich tych obszarach. Wprost przeciwnie, przy stosowaniu go w praktyce należy się ograniczyć do środków najniezbędniejszych, których warunki każdego poszczególnego obszaru i każdego poszczególnego wypadku będą wymagały.

Zasadniczy stosunek do prawa zrzeszenia się.

Intencje Rządu nie tylko nie idą w kierunku ograniczenia życia zrzeszeń dobrowolnych, jako czynnika wysoce użytecznego dla Państwa i społeczeństwa, ale zdążają właśnie do pobudzenia

energii społecznej, znajdującej ujście w życiu stowarzyszeniowym. W tym celu nowe prawo wprowadza pewną gradację stowarzyszeń, aby zapewnić najużyteczniejszym z nich możliwie najszerze środki do realizowania ich celów.

Powody zakresu kontroli i wytyczne jej stosowania.

Środki kontroli życia stowarzyszeń, przewidziane w nowym prawie bynajmniej nie mają na względzie ograniczenia ich samodzielności, lub skrępowania ich działalności, a przede wszystkim — danie wyrazu zasadzie, że życie stowarzyszeniowe, nie stanowiąc sfery stosunków wyłącznie prywatnych, a dziedzinę życia społecznego, nie może być zamknięte wobec Państwa, jako najwyższej trwałej formy organizacji społecznej, i nie ma powodu ukrywać się przed Państwem, skoro nie jest skierowane przeciwko niemu. Odbicie tego samego poglądu znajduje się także w art. 165 k. k., zakazującym związków, których istnienie, ustrój lub cel ma pozostać tajemnicą wobec władzy państwowej, przez co należy rozumieć także zakaz ukrywania działalności stowarzyszenia, gdyż jego cel istotny ujawnia się dopiero w tej działalności. Poza tym zapewnienie drogi ustawy możliwości odpowiedniej kontroli życia stowarzyszeń już przez samą możliwość tej kontroli powinno oddziaływać dodatnio na sposób pracy stowarzyszeń, zapobiegając możliwym nadużyciom. Kontrola tego życia przez władze państwowe jest uzasadniona w tym zakresie, w jakim nie może być zapewniona, albo nie może być skuteczna, w razie pozostawienia jej innym czynnikom.

Ogólne powody ogólnego stosowania środków kontroli.

Z drugiej strony należy sobie zdawać sprawę, że faktyczne wykonywanie jawnej kontroli w tej lub innej formie jest nieodłączne od sprawienia pewnej przykrości kontrolowanemu, który doszukuje się w tym akcie braku zaufania do siebie. Stopnie tej przykrości przy różnych stopniach kontroli są różne. Jedną z najprzykřejszych form jest, zwłaszcza dla zrzeszeń ściślejszych, widomy udział przedstawiciela władzy w zebraniach stowarzyszeń. Prawo o stowarzyszeniach tę formę kontroli przewiduje w art. 43 tylko w zakresie używania przez stowarzyszenie funduszy publicznych, tzn. pochodzących z zewnątrz. Poza tym żądanie informacji i sprawozdań w myśl art. 11 ust. 2 art. 15 i 24 ust. 2, zależnie od środowiska i stosunków, może budzić mniejsze lub większe niezadowolenie stowarzyszonych.

Podmiotowe kryteria kontroli.

Dlatego, licząc się z panującymi w naszym społeczeństwie nastrojami, powodowanymi w pewnej mierze także niedostatecznym uspołecz-

nieniem, należy w wykonywaniu prawa kontroli ograniczać się w przyszłości z reguły do wypadków, kiedy kontrola taka będzie podyktowana istotnym interesem Państwa (art. 11 ust. 2, art. 15 i 24 ust. 2), lub ważniejszym interesem społecznym (art. 43), a w szczególności, gdy zachodzą objawy zewnętrzne, wskazujące na potrzebę kontroli (np. niedozwolone uchwały są publikowane w prasie, opinia publiczna mówi o nadużyciach, popełnionych w stowarzyszeniu itp.). Poza tym wykonywanie poruczonych administracji przez ustawę czynności, jak np. z art. 26, art. 32 ust. 2, może wymagać stwierdzenia okoliczności, miarodajnych dla powzięcia decyzji, drogą zażądania potrzebnych informacji lub wglądu w akta stowarzyszenia.

Przedmiotowe kryteria kontroli.

Co do kryteriów przedmiotowych, które muszą być uwzględnione przy wykonywaniu kontroli, należy zauważyć co następuje:

Jakkolwiek życie stowarzyszeniowe nigdy nie stanowi sfery ściśle prywatnej, to jednak w pewnych typach stowarzyszeń może znacznie do tej sfery się zbliżać. Np. życie klubów towarzyskich, łączących bardzo ograniczone koło osób, życie towarzyskie w świetlicach, zakładanych przy spółdzielniach mieszkaniowych dla członków spółdzielni i ich rodzin itp., w znacznej mierze zbliża się do sfery życia towarzyskiego prywatnego. To też wkraczanie władz nadzorczych nad stowarzyszeniami w tę dziedzinę życia z reguły należy uznać za niepożądane.

Biorąc za miarę potrzeby kontroli stowarzyszeń stopień społecznego zainteresowania nimi ze względu na zasięg ich wpływów, należy zauważyć, że stowarzyszenia zwykle wymagają kontroli takiej w mniejszym stopniu, niż inne.

Tajemnica informacji, uzyskanych przy sposobności kontroli.

Informacje, uzyskane przy sposobności kontroli, oczywiście nie mogą wyjść poza obręb urzędu. Dotyczy to także informacji, zaczerpniętych z listy członków stowarzyszenia lub związku zawodowego (art. 15, ust. 2).

Kierunek i charakter nadzoru państwowego.

Należy z naciskiem zaznaczyć, że przesłanką nadzoru państwowego nad stowarzyszeniami jest zainteresowanie nimi ze stanowiska szeroko pojętego interesu Państwa i społeczeństwa. W sprzeczności z tym interesem bynajmniej nie pozostaje naturalne ścieranie się poszczególnych ugrupowań i innych czynników życia społecznego na tle realnych potrzeb życiowych. Dla tego uprawnienia P. P. Wojewodów i Starostów, płynące z prawa o stowarzyszeniach oczywiście nie mogą być wykorzystywane na rzecz poszczególnych czynników tego życia. Pewne

niebezpieczeństwo w tym kierunku może zachodzić z tego powodu, iż Panowie obok swych funkcji bezpośrednich, jako przedstawiciele centralnych władz państwowych, sprawują funkcje administracji samorządowej, a nieraz także biorą udział w administracji różnych instytucji o charakterze lokalnym. Otóż tego rodzaju funkcje nie mogą być brane przez Panów pod uwagę przy zasiąganiu informacji o wewnętrznym życiu tych stowarzyszeń, ani być punktem wyjścia dla przeciwdziałania dozwolonej ich działalności, w szczególności w zakresie krytyki, czy to gospodarki czy polityki personalnej prowadzonej przez samorządy lub instytucje.

Nadzór nad spółdzielniami i związkami zawodowymi pracowniczymi.

Przy wykonywaniu czynności nadzorczej nad spółdzielniami i związkami zawodowymi pracowniczymi (art. 11, 15, 17... 59) należy stale mieć na względzie, że nadzór ten nie może wkraczać: w stosunku do spółdzielni, w dziedzinę działalności czysto gospodarczej i zarobkowej, zaś w stosunku do związków zawodowych — w dziedzinie działalności zawodowo-ekonomicznej, ponieważ nadzór w tych kierunkach należy do resortowo-właściwych władz nadzorczych. Natomiast właściwy kierunek nadzoru dla władz administracji ogólnej wskazuje postanowienie art. 17, utrzymywane w granicach właściwej kompetencji władz administracji ogólnej.

Przeznaczenie stowarzyszeń zwykłych i stosunek do nich.

Co do ustosunkowania się władz administracyjnych do kwestii wyboru typu stowarzyszenia przez osoby, zamierzające się zrzeszyć, należy, poza ograniczeniami, wynikającymi z ustawy, w szczególności z jej art. 18, i poza wnioskami, które nasuwają się w związku z wyżej zamieszczonymi uwagami o kontroli stowarzyszeń, zauważyć, że typ stowarzyszeń zwykłych jest przeznaczony dla wszystkich tych stowarzyszeń, które obliczone są na węższy zasięg i ze względu na rodzaj lub warunki swej działalności, bądź nie potrzebują osobowości prawnej w ogóle, bądź niekoniecznie jej potrzebują przynajmniej w pierwszym okresie tej działalności. Zresztą, w stowarzyszeniach tych mogą łączyć się osoby, zamieszkałe na obszarze różnych, chociażby nawet znacznie oddalonych, okręgów administracyjnych, gdyż pod tym względem prawo o stowarzyszeniach nie zawiera ograniczeń, pod warunkiem jednak, że w poszczególnych miejscowościach nie będą tworzone oddziały takiego stowarzyszenia.

Ponieważ powstawanie stowarzyszeń zwykłych według myśli przewodniej ustawodawcy powinno być szczególnie ułatwione, dając ujście elementarnym potrzebom w zakresie zrzeszania się ludności, przeto nie jest wskazane, aby władze wykorzystywały czterotygodniowy ter-

min pozostawiony im według art. 13 ust. 1 na zajęcie stanowiska, a to tymbardziej, że szybkie ustosunkowanie się do zakładanego stowarzyszenia nie powinno nastrożać władzy szczególnych trudności w przeciętnych warunkach administracji lokalnej.

Motywowanie decyzji.

Przy wydawaniu decyzji, mającej istotne znaczenie dla bytu stowarzyszeń, związków i spółdzielni (art. 14, 16, 17, 20, 24 ust. 1, art. 41 ust. 2 i 4, art. 43 pkt. c), należy zwracać szczególną uwagę na należyte umotywowanie tych decyzji. Łatwość należytego umotywowania, a więc uzasadnienia decyzji zarówno pod względem prawnym, jak faktycznym, jeżeli nie jest ona wynikiem wyraźnego i kategorycznego postanowienia ustawy, które nie wymaga bliższego uzasadnienia faktycznego — będzie dla władz powołanych do wydania tych decyzji, sprawdzianem słusznego załatwienia sprawy w swoim zakresie. Natomiast dla stron, władz w toku instancji przełożonych i sądów uzasadnienia te będą środkiem kontroli administracji, czy z funkcji swych, poruczonych jej ustawą, wywiązuje się należyte.

Uwagi końcowe.

Te ogólne wytyczne co do stosowania nowego prawa uważam za konieczne podać już obecnie władzom podległym, zanim wątpliwości, które mogą się wyłonić podczas jego praktycznego stosowania, nie wykażą potrzeby uzupełnienia tych wskazówek.

19.

O K Ó L N I K Nr 3

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 17 stycznia 1933 r., L. AA. 5-b-8,

o załatwianiu spraw stowarzyszeniowych.

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr. 1, poz. 4)

Cel okólnika: wskazówki techniczne.

Nawiązując do rozporządzeń wykonawczych, ogłoszonych w N-rze 116 Dziennika Ustaw z roku 1932 pod pozycjami: 963 i 964, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w związku z wejściem w życie prawa o stowarzyszeniach udziela następujących wskazówek technicznych.

Tok instancyj.

Przepisy prawa o stowarzyszeniach nie regulują kwestii administracyjnego toku instancji w tych sprawach, o istnieniu którego to toku jest tylko jedna wzmianka w art. 21-ym. Regulowanie tej kwestii w prawie o stowarzyszeniach było zbędne, skoro ustawodawca nie zamierza dla spraw stowarzyszeń wprowadzać zmian w ogólnych przepisach postępowania administracyjnego (rozp. Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22

marce 1928 r. Dz. U. R. P. Nr 36, poz. 341). Dlatego w tych sprawach co do odwołań miarodajne są postanowienia art. 82 i nast. post. admin.

Objaśnienia o prawie odwołania.

Skutkiem tego władza zarówno powiatowa, jak wojewódzka wydając w I instancji bądź decyzję załatwiającą odmownie wniosek strony, bądź też decyzję, powziętą czy to z własnej inicjatywy czy na wniosek osób trzecich, naruszającą prawo lub prawnie chroniony interes, obowiązana jest po myśli postanowień ust. 1 art. 75 i ust. 1 art. 76 post. admin. zamieścić odpowiednie objaśnienie o przysługującym prawie odwołania.

Postępowanie rejestracyjne.

Przy pierwotnej rejestracji stowarzyszenia lub przy zmianach statutu należy stosować następujący tryb postępowania.

Po rozpatrzeniu zgłoszonego statutu (względnie zmian i ocenie, iż nie ma przeszkód do rejestracji, należy powziąć decyzję o zarejestrowaniu i powiadomić o tym stronę, równocześnie wzywając ją do uiszczenia opłaty za ogłoszenie w Monitorze, należnej w myśl § 10 rozp. z dnia 10 grudnia 1932 r. (poz. 963) oraz informując o sposobie tego uiszczenia. Wpłata będzie się odbywać za pośrednictwem P. K. O. na konto czekowe ... drogą blankietu nadawczego, w którym ma być wskazane przeznaczenie wpłacanej kwoty: „opłata za ogłoszenie o rejestracji (wzgl. o zmianie statutu) stowarzyszenia pod nazwą ... przez Urząd Wojewódzki ...”. Dowód wpłaty (odcinek blankietu nadawczego) musi być dostarczony władzy rejestracyjnej. Po otrzymaniu go władza wpisze stowarzyszenie (wzgl. zmiany statutu) do rejestru i zaopatrzy 2 egzemplarze statutu w odpowiednią adnotację o zarejestrowaniu (art. 21 i 28), traktując je jako oryginały, z których jeden wydaje stronie, a drugi zatrzyma w aktach stowarzyszenia. Równocześnie po wypełnieniu odpowiedniego blankietu ogłoszenia o rejestracji władza odeśle go do Monitora.

Adnotacja na egzemplarzach statutu.

Adnotacja na statucie (art. 21) powinna być uczyniona według następującego wzoru.

„Na mocy decyzji Wojewody ... z dnia ... 19 ... r. Nr ... wydanej na podstawie art. 21 prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 808), wpisano do rejestru stowarzyszeń i związków ... stowarzyszenie (związek) pod nazwą ... (miasto wojewódzkie) dnia ... 19 ... r. (pieczęć) (podpis wojewody lub upoważnionego urzędnika)“.

Pozostałe egzemplarze statutu.

Pozostałe egzemplarze statutu traktuje się w miarę potrzeby jako odpisy, udzielając jednego z nich do użytku bezpośredniej władzy nadzorczej nad stowarzyszeniem (starosta, dyrektor policji).

Zarządzenia o wpisach.

Postanowienie § 3 rozporządzenia z dnia 10 grudnia 1932 r. o rejestracji stowarzyszeń o tem, iż wpis następuje na podstawie zarządzenia władzy rejestracyjnej, należy rozumieć jako stwierdzenie, iż wpisywanie to nie ma charakteru czynności mechanicznej. Do każdego wpisu zaproponowanego przez czynniki zewnętrzne musi władza ustosunkować się, oceniając czy zgłoszony wniosek ze względu na obowiązujące przepisy podlega pozytywnemu załatwieniu.

Co do form tych „zarządzeń“ należy zauważyć, iż nie można im stawiać wszystkich wymogów z ust. 1 art. 75 post. admin., zwłaszcza, że z prawa o stowarzyszeniach nie wynika obowiązek doręczania niektórych z nich stronom. Np. przy wciąganiu do rejestru danych co do składu zarządu i adresu stowarzyszenia w myśl ust. 2 art. 23 o „zarządzeniu“ w tym względzie nie trzeba nikogo powiadamiać. W takich wypadkach zarządzenie może ograniczyć się do zamieszczenia na wniosku (na informacji przewidzianej w ust. 1 art. 23) krótkiej adnotacji: „wciągnąć de rejestru“, zaopatrzonej datą i podpisem władzy decydującej.

Wpisy do rejestru.

Wypełnianie poszczególnych rubryk rejestru ma się odbywać zgodnie z treścią w nagłówkach ich oznaczoną. Wpisy uzupełniające powinny być zaopatrzone w poszczególnych rubrykach datą wpisu i wzmianką, powołującą zarządzenie, na mocy którego wpis nastąpił, jak następuje:

„Wpisano do rejestru dn. . . . 19 . . . r.
na mocy zarządzenia z dn. . . . 19 . . . r.“

Prowadzenie ewidencji stowarzyszeń.

W związku z zapytaniem niektórych Urzędów Wojewódzkich, czy niezależnie od rejestru należy zaprowadzić względnie utrzymać w dalszym ciągu ewidencję stowarzyszeń, prowadzoną dotychczas w niektórych urzędach w formie kartotek itp., Ministerstwo Spraw Wewnętrznych informuje, iż pozostawia unormowanie tej kwestii Panom Wojewodom (P. Komisarzowi Rządu) w zależności od ujawnionych potrzeb poszczególnych urzędów wojewódzkich i starostw, a to ze względu na znaczne różnice potrzeb w tym zakresie na poszczególnych terenach (znaczne różnice co do ilości stowarzyszeń i natężenia ruchu stowarzyszeniowego).

Tak samo przedstawia się kwestia prowadzenia ewidencji stowarzyszeń zwykłych.

Żądanie informacji od sądów rejestrowych.

Pozostawienie dotychczasowym sądom rejestrowym niektórych obowiązków, wymienionych w § 4 rozp. z dn. 17 grudnia 1932 r. poz. 964), ma charakter zarządzenia przejściowego, obliczonego na uniknięcie trudności technicznych, któreby się wyłoniły w razie przejścia tych rejestrów i akt przez Urząd Wojewódzkie z kilkudziesięciu sądów grodzkich. Ministerstwo Sprawiedliwości zgodziło się na takie uregulowanie spraw pod warunkiem jednak, że władze administracji ogólnej nie będą obciążać sądów mało uzasadnioną korespondencją z tego tytułu. Należy wobec tego wszystkie sprawy związane z tymi rejestrami, które mogą być załatwione drogą bezpośredniego zapoznania się z rejestrem przez władze administracji ogólnej (delegowanie w tym celu urzędników odpowiednich starostw lub urzędów wojewódzkich) załatwiać w tej drodze, aby uniknąć w ten sposób potrzeby pisemnego komunikowania się z tymi sądami.

20.

OKÓLNIAK Nr 86

MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 14 czerwca 1934 r.

o sposobie przedkładania statutów stowarzyszenia przy zgłoszeniu założenia oddziału.

(Dz. Urz. M. S. Wewn. Nr 16, poz. 160)

Kierownictwo oddziału, zakładanego zgodnie z przepisami statutu stowarzyszenia, obowiązane jest w myśl art. 41 punkt 1 prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 808 z r. 1932) przy zawiadomieniu powiatowej władzy administracji ogólnej o założeniu oddziału dołączyć egzemplarz statutu (oczywiście zgodny z tekstem autentycznym).

Celem rozstrzygnięcia pytania, w jakim trybie ma być stwierdzona przez władzę zgodność egzemplarza statutu z tekstem autentycznym, należy zwrócić uwagę na brzmienie postanowień pkt. 1 i 2 art. 41 prawa o stowarzyszeniach.

Punkt 1 cyt. przepisu nie wymaga poświadczenia zgodności statutu bądź to przez władzę rejestracyjną bądź to przez notariusza, zaś punkt 2 wymaga od założycieli oddziału przedłożenia dowodu zgody centrali stowarzyszenia na powstanie oddziału. Z zestawienia tych przepisów, uwzględniając nadto postanowienia art. 49-50 post. admin., można przyjąć, że wyrażenie zgody centrali stowarzyszenia na powstanie oddziału, umieszczone na samym egzemplarzu statutu lub też stwierdzenie na nim przez centralę stowarzyszenia zgodności jego z oryginałem na ogół może być uważane za wystarczający dowód zgodności statutu z tekstem autentycznym.

Gdyby jednakże powiatowa władza administracji ogólnej miała szczególne powody do wątpliwości czy przedłożony egzemplarz statutu jest zgodny z oryginałem, w takim przypadku,

biorąc pod uwagę postanowienia art. 44 post. admin., może zażądać od założycieli oddziału bądź przedłożenia poświadczonego urzędownie odpisu statutu, bądź okazania oryginału, znajdującego się w posiadaniu stowarzyszenia (art. 21 pr. o stow.).

Natomiast Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za właściwe ograniczać do przypadków wyjątkowych sprawdzania zgodności egzemplarza statutu z jego oryginałem w drodze korespondencji urzędowej z władzą rejestracyjną, gdyż art. 41 prawa o stowarzyszeniach wymaga, aby powiatowa władza administracji ogólnej otrzymała od założycieli oddziału potrzebne dane już w gotowej formie.

21.

Oplaty stemplowe od podań i świadectw przewidzianych w prawie o stowarzyszeniach z 27 października 1932 r.

Wykładnia Ministerstwa Skarbu

(Dz. Urz. Min. Skarbu 1933, Nr 26, poz. 243).*)

Uwaga 1. Podanie, które w myśl niniejszej wykładni podlega opłacie, jest jednak wolne od opłaty w przypadku, gdy zostało wniesione przez stowarzyszenie, którego zadanie stanowi wyłącznie: działalność naukowa, oświatowa, dobroczynna lub mająca na celu prowadzenie szpitali albo nieobliczonych na zysk przychodni. Uwolnienie, o którym mowa, tyczy się również zgłoszenia o zamiaru założenia oraz podania o zarejestrowanie stowarzyszenia (Nr porz. 2, 6 i 18 niniejszej wykładni), jeżeli statut przedstawiony do rejestracji przewiduje wyłącznie rodzaje działalności, wymienione w zdaniu poprzednim (art. 144 punkt 1 i ustęp ostatni w związku z art. 16 u. o. s.).

Świadectwo urzędowe, które w myśl niniejszej wykładni podlega opłacie, jest wolne od opłaty, o ile zostaje wydane stowarzyszeniu, wymienionemu w poprzednim ustępie niniejszej uwagi; podlega jednak w każdym razie opłacie świadectwo, wymienione pod literą „b” numeru zarz. 12 (art. 160, punkt 3 i ustęp ostatni u. o. s.).

Uwaga 2. Jeżeli w poszczególnym postępowaniu, określonym w niniejszej wykładni, znajduje się wyjaśnienie w kwestii opłaty stemplowej od podania, a brak wyjaśnienia w kwestii opłaty stemplowej od decyzji, wydanej na skutek takiego podania, to decyzja ta nie podlega opłacie stemplowej, gdyż nie jest świadectwem w rozumieniu rozdziału trzydziestego pierwszego u.o.s.

Uwaga 3. Każdy załącznik podania podlega opłacie w wysokości 50 gr. (art. 145 u. o. s.).

1. Podanie wojskowego w służbie czynnej o zezwolenie na wstąpienie do stowarzyszenia (art. 145 u. o. s.) 2 zł.

2. Zgłoszenie zamiaru założenia stowarzyszenia zwykłego lub też zamiaru rozpoczęcia działalności kulturalnej przez spółdzielnię (art. 145 u. o. s.) 5 zł.

3. Podanie, którym zarząd stowarzyszenia zwykłego lub spółdzielni, uprawiającej działalność kulturalną lub związku zawodowego pracowniczego podaje do wiadomości władzy swój skład, miejsce zamieszkania swych członków, adres lokalu, odpisy protokółów posiedzeń lub treść powziętej uchwały lub dane ze spisu członków (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.

4. Podanie, w którym zarząd stowarzyszenia zwykłego lub spółdzielni, uprawiającej działalność kulturalną, zawiadamia władzę o zmianie: nazwy celów i środków działania stowarzyszenia, terenu działalności siedziby stowarzyszenia, sposobu powoływania zarządu, sposobu wstępowania i ustępowania członków lub sposobu rozwiązania się stowarzyszenia (art. 145 u. o. s.) 5 zł.

5. Podanie, którym zarząd stowarzyszenia zwykłego donosi o rozwiązaniu się stowarzyszenia lub zarząd spółdzielni donosi o zaniedbaniu działalności kulturalnej (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.

6. a) Podanie o zarejestrowanie stowarzyszenia, związku stowarzyszeń lub o zmianę ich statutów (art. 145 u. o. s.) 5zł.

b) Adnotacja o dokonaniu wpisu do rejestru stowarzyszeń, umieszczona na egzemplarzu statutu zwróconym założycielom stowarzyszenia — względnie adnotacja o zmianie statutu, umieszczona na egzemplarzu statutu, zwróconym stowarzyszeniu (art. 154 u.o.s.) 5 zł.

Podanie, którym zarząd stowarzyszenia zarejestrowanego podaje władzy administracyjnej swój skład, miejsce zamieszkania swych członków, adres lokalu stowarzyszenia, zmiany w składzie członków zarządu i zmiany adresu, odpisy protokółów posiedzeń, treść powziętych uchwał, dane ze spisu członków lub składu sprawozdanie z działalności albo sprawozdanie rachunkowe lub udziela potrzebnych wyjaśnień (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.

8. Wniosek kuratora lub innej osoby o stwierdzenie okoliczności, powodujących likwidację stowarzyszenia zarejestrowanego (art. 142 punkt 1 u.o.s.) wolne.

9. Wniosek osoby interesowanej o ustanowienie kuratora stowarzyszenia zarejestrowanego (art. 145 u. o. s.) 5 zł.

10. Wniosek członków stowarzyszenia zarejestrowanego o upoważnienie do zwołania walnego zgromadzenia (art. 145 u. o. s.) 5 zł.

11. Zgłoszenie o ograniczeniach pełnomocnictw zarządu, o rozwiązaniu się stowarzyszenia, o otwarciu likwidacji, zgłoszenia imion i na-

*) Przy stosowaniu tej wykładni należy uwzględnić 10-krotne podwyższenie stawek wprowadzone w ustawie o opłatach stemplowych dekretem z dn. 20 marca 1946 r. (Dz. U. R. P. Nr 14, poz. 100).

- zwisk likwidatorów, zmian w ich składzie oraz ukończeniu likwidacji, jak również wniosek o wykreślenie stowarzyszenia z rejestru (art. 142 punkt 1 u.o.s.) wolny.
12. Wydawanie uwierzytelnionych odpisów i wyciągów z rejestru stowarzyszeń:
- podanie o wydanie uwierzytelnionego odpisu lub wyciągu (art. 145 u. o. s.) 5zł.
 - uwierzytelniony odpis lub wyciąg, wydany stronie (art. 157 u. o. s.) 2 zł.
13. Podanie likwidatora o zwolnienie go z tej funkcji (art. 141 punkt 13 d u. o. s.) wolne.
14. Podanie, w którym likwidatorowie przedstawiają przyczyny niezakończenia likwidacji w ciągu jednego roku (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.
15. Zawiadomienie o założeniu oddziału stowarzyszenia (art. 145 u. o. s.) 5 zł.
16. Podanie, którym kierownictwo oddziału zawiadamia o zmianie swego składu osobowego lub adresu oddziału lub statutu stowarzyszenia; podanie, przy którym kierownictwo oddziału przedstawia odpisy: protokołu posiedzenia, treści powziętej uchwały lub dane ze spisu członków (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.
17. Zawiadomienie, o terminie, miejscu i przedmiocie walnego zgromadzenia lub posiedzenia zarządu stowarzyszenia, korzystającego z ofiarności publicznej albo z zapomóg, udzielonych przez władze lub instytucje publiczne (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.
18. Ponowne zarejestrowanie stowarzyszenia, założonego przed dniem 1 stycznia 1933 r., spowodowane zmianą statutu, podlega opłatom stemplowym, według zasad, podanych wyżej pod Nr porz. 6.
19. Zgłoszenie istnienia (na obszarze województw: poznańskiego i pomorskiego, oraz górnośląskiej części województwa śląskiego) stowarzyszenia, które w myśl przepisów dotychczasowych nie było wciągnięte do rejestru sądowego (art. 142 punkt 1 u. o. s.) wolne.
20. Podanie, którym strona — na wezwanie władzy — uzupełnia podanie, wniesiane przed 1 stycznia 1933 r., podlega opłacie (lub jest wolne od opłaty) według zasad, podanych wyżej pod Nr porz. 1 — 17 — niniejszej wykładni, jakgdyby było podaniem pierwszym.
- Jeżeli jednak podanie takie nie zawiera żadnych wyjaśnień i ma na celu jedynie złożenie załączników, to (o ile nie jest wolne od opłat) w myśl poprzednich numerów porz. niniejszej wykładni, podlega opłacie stemplowej w kwocie, stanowiącej iloczyn z pomnożenia ilości załączników przez 50 gr. (art. 145, ustęp ostatni u. o. s.)

21. Zawiadomienie przez zarząd centralny związku zawodowego o otwarciu filii na obszarze, na którym nie obowiązuje dekret z 8 lutego 1919 r. o pracowniczych związkach zawodowych (Dz. P. P. P. Nr. 15, poz. 209), (art. 142 punkty 1 i 12 u. o. s.) wolne.

22.

OKÓLNİK Nr 8
MINISTRA ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ
 z dnia 24 stycznia 1946 r.
 L. dz. II PP. 144/46

Stronnictwa polityczne — legalizacja i zebrania członków.

Do

Ob. Ob. Wojewodów i Prezydentów miast
 Warszawy i Łodzi

Ponieważ zachodzą wypadki, że podległe mi władze żądają od legalnie istniejących i uznanych stronnictw politycznych (PPR, PPS, PSL, SD, SL i SP) lub też od ich jednostek organizacyjnych (terenowych) przymusowej legalizacji na podstawie prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 808 z 1932 r.) lub okazania dowodów takiej legalizacji (zatwierdzonych statutów), przeto wyjaśniam, jak następuje:

- 1 — Stronnictwa polityczne, jako organizacje o celach i strukturze specyficznej nie podpadają pod pojęcie stowarzyszenia lub związku i dlatego też — zgodnie z praktyką wszystkich państw demokratycznych — przymusowej legalizacji nie podlegają, a zatem przepisy prawa o stowarzyszeniach z 1932 r. do stronnictw politycznych nie mają zastosowania.
 - 2 — Powyższe dotyczy stronnictw reprezentowanych w Krajowej Radzie Narodowej i stanowiących podstawę T. Rządu Jedności Narodowej R. P., a którymi są następujące stronnictwa: PPR, PPS, PSL, SD, SL, i Stron. Pracy.
- 1 — O powyższym należy poinformować organa wykonawcze Milicji Obywatelskiej z powołaniem się na art. 2 lit. „c” dekretu PKWN z dnia 27 września 1944 r. o Milicji Obywatelskiej (Dz. U. R. P. Nr 7, poz. 35).
 - 2 — W razie nie przestrzegania powyższych wskazówek i stawiania przeszkód legalnie istniejącym stronnictwom politycznym w ich działalności, winni będą pociągani do odpowiedzialności służbowej, zgodnie z okólnikiem moim Nr 67 z dnia 22 listopada 1945 r.

ZGROMADZENIA

23.

U S T A W A

z dnia 11 marca 1932 r.
o zgromadzeniach,

(Dz. U. R. P. z dnia 7 czerwca 1932 r. Nr 48, poz. 450)

Rozdział I.

Postanowienia ogólne.

Art. 1. (1) Zgromadzenia dzielą się na:

- zgromadzenia publiczne, oraz
- zgromadzenia niepubliczne, czyli zebrania.

(2) Wszędzie, gdzie ustawa niniejsza mówi o zgromadzeniach bez bliższego określenia, należy przez to rozumieć zgromadzenia publiczne. Zgromadzeniem publicznym w rozumieniu art. 1 jest skupienie pewnej ilości osób, zwołanych bądź w celu wspólnych obrad pod kierunkiem przewodniczącego, bądź celem wspólnego zmanifestowania swego stanowiska w związku z pewnym zagadnieniem, lub zjawiskiem, nie podpada zatem pod pojęcie zgromadzenia publicznego zebranie dzieci w celu nauki (obojętne w jakim zakresie).

Dla sporadycznego udzielania lekcji śpiewów i modlitw kościelnych żadna z ustaw nie wymaga jakichkolwiek uprawnień. (Zasada wyroku S. N. z 17 października 1933 r. Zb. Orz. 1934, poz. 11.)

Art. 2. (1) Rozróżnia się: a) zgromadzenia w lokalach, oraz b) zgromadzenia pod gołym niebem.

(2) Manifestacje publiczne i pochody podlegają przepisom o zgromadzeniach pod gołym niebem.

(3) Postanowienie ust. 2 ma odpowiednie zastosowanie do przejazdów manifestacyjnych na wozach i samochodach.

Art. 3. Lokalem w rozumieniu niniejszej ustawy jest wnętrze budynku wraz ogrodzoną przestrzynią, stanowiącą z budynkiem zamkniętą całość.

Art. 4. (1) Władzą, sprawującą nadzór nad zgromadzeniami i zebraniem, jest powiatowa władza administracji ogólnej, o ile ustawa niniejsza nie stanowi inaczej.

(2) W miastach, stanowiących osobne powiaty dla celów administracji rządowej, w których funkcje powiatowej władzy administracji ogólnej sprawują prezydenci miast, Minister Spraw Wewnętrznych oznaczy drogą rozporządzenia władze, powołane do nadzoru nad zgromadzeniami i zebraniem.

Uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych i władz administracji ogólnej przewidziane w tej ustawie przeszły na Ministra Bezpieczeństwa Publicznego i władze bezpieczeństwa publicznego na mocy dekretu z dnia 28 maja 1946 r. (Dz. U. R. P. z dnia 18 czerwca 1946 r. Nr 26, poz. 165).

Rozdział II.

Zwoływanie zgromadzeń.

Art. 5. Każdy pełnoletni obywatel polski, posiadający zdolność do działań prawnych, może zwoływać zgromadzenie i na nim przewodniczyć.

Art. 6. (1) O zwołaniu zgromadzenia do lokalu należy zawiadomić władzę na piśmie w takim terminie, aby władza otrzymała zawiadomienie to najpóźniej na 2 dni przed zgromadzeniem.

(2) Jeżeli zgromadzenie ma się odbyć poza siedzibą powiatowej władzy administracji ogólnej, zawiadomienie może być dokonane za pośrednictwem najbliższego posterunku policji państwowej.

(3) Zgłaszającemu wyda władza na żądane bezpłatnie pisemne zaświadczenie zgłoszenia.

W związku z rozwiązaniem Policji Państwowej (p. Dz. U. R. P. 1944 r. Nr 2, poz. 6) i utworzeniem w jej miejsce Milicji Obywatelskiej, czynności pośredniczące, o których mowa w ust. (2), przeszły na organa Milicji Obywatelskiej.

Art. 7. (1) Zgromadzenie pod gołym niebem może się odbyć tylko za zezwoleniem władzy (art. 4).

(2) Podanie o takie zezwolenie winno być złożone (art. 6, ust. 1) u właściwej władzy najpóźniej na 3 dni przed zgromadzeniem.

Z treści art. 7, 9, 10 wynika, że zgromadzenie pod gołym niebem może się odbyć dopiero po zezwoleniu władzy, nie wystarczy natomiast nieotrzymanie zakazu odbycia zgromadzenia na piśmie (Zasada z wyroku S. N. z 14 października 1935 r. Zb. Orz. za 1936 r., poz. 140).

Art. 8. Zawiadomienie, względnie podanie o zezwolenie winno zawierać:

- imię, nazwisko i adres zwołującego zgromadzenie,
- dokładne wskazanie miejsca i czasu rozpoczęcia zgromadzenia,
- cel i program zgromadzenia,
- wskazanie języka lub języków obrad, jeżeli obrady mają się toczyć w języku niepaństwowym.

Art. 9. (1) Władza zakazuje odbycia zgromadzenia w lokalu, jeżeli odbycie zgromadzenia sprzeciwia się przepisom niniejszej ustawy lub ustaw karnych, albo jeżeli zagrażałoby bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(2) Zakaz należy podać na piśmie z uzasadnieniem do wiadomości zgłaszającemu nie później, jak w przeddzień zgromadzenia.

„Ograniczenie udziału w zgromadzeniu publicznym przez żądanie kart wstępu samo przez się nie pozbawia tego zgromadzenia charakteru zgromadzenia publicznego (Teza).“

Tezę powyższą ustalił N. T. A. w wyroku z 27 stycznia 1936 r. (Zb. Wyr. N. T. A. 1936 Nr. 1137 A), uchylając jako prawnie nieuzasadnione orzeczenie Urz. Woj. w Poznaniu, zatwierdzające decyzję starosty pow. o zakazie odbycia zgłoszonego zgromadzenia publicznego z powodu rzekomej sprzeczności z ustawą, której starosta dopatrywał się w fakcie ustanowienia przez urządzających w ogłoszonym w prasie komunikacie o zgromadzeniu wymogu, aby uczestnicy zgromadzenia uzyskali uprzednio karty wstępu.

Zdaniem Trybunału: „Wbrew poglądom władzy powołanej, z charakteru zgromadzenia, jako publicznego,

nie można też wysnuć wniosku o konieczności nieograniczonego zakresu uczestnictwa w zgromadzeniu. O ile zaś chodzi o względy praktyczne, to podobnemu wnioskowi, zwłaszcza jeżeli zgromadzenie ma się odbyć w lokalu, przeciwstawiają się przede wszystkim rozmiary lokalu, niedopuszczające dowolnej liczby uczestników; nadto w licznych wypadkach zgromadzenia publiczne mają na celu zebranie się dla wspólnej narady wyłącznie osób, związanych tym samym zawodem lub specjalnym zainteresowaniem, a wtedy już z natury rzeczy udział w takich zgromadzeniach musi być ograniczony. Oczywiście nie wchodzi tu pod uwagę wypadki specjalne, przewidziane w art. 18 cyt. ustawy, jako odnoszące się do zgromadzeń niepublicznych, czyli zebrań.

Poza tym: „mając na względzie, że ustawa wymieniona nie normuje w ogóle sprawy ograniczenia liczby osób, chcących uczestniczyć w zgromadzeniu, należy dojść do przekonania, że postanowienia tej ustawy nie stoją na przeszkodzie dopuszczeniu osób do udziału w zgromadzeniu tylko za kartami wstępu”.

Art. 10. Jeżeli zachodzą okoliczności, podane w art. 9 ust. 1, władza odmówi zezwolenia na zgromadzenie pod gołym niebem.

Art. 11. (1) Zgromadzenia pod gołym niebem są niedopuszczalne w promieniu $\frac{1}{2}$ km od miejsca urzędowego pobytu Prezydenta Rzeczypospolitej, od miejsca posiedzeń Sejmu, Senatu i Zgromadzenia Narodowego, przez cały czas trwania sesji, oraz od wojskowych: koszar, magazynów, materiałów wybuchowych, obiektów fortecznych, placów ćwiczeń i strzelnic.

(2) Wojewódzka władza administracji ogólnej może w poszczególnym wypadku zezwolić na wyjątek od powyższej zasady, o ile chodzi o obiekty wojskowe, wymienione w ust. 1, w porozumieniu z właściwym dowódcą okręgu korpusu.

Ograniczenia, o których mowa w ust. (1), mają analogiczne zastosowanie do urzędowej siedziby Prezydenta Krajowej Rady Narodowej i miejsca posiedzeń Krajowej Rady Narodowej.

Rozdział III.

Odbywanie zgromadzeń.

Art. 12. W zgromadzeniu nie mogą uczestniczyć osoby uzbrojone z wyjątkiem osób urzędowych.

Art. 13. (1) Każde zgromadzenie winno mieć przewodniczącego, który otwiera, kieruje obradami i zamyka zgromadzenie.

(2) Za przewodniczącego uważany jest zwołujący zgromadzenie tak długo, dopóki albo sam nie poruczy tej czynności innej osobie, albo dopóki zgromadzenie za jego zgodą nie dokona wyboru przewodniczącego.

Art. 14. (1) Przewodniczący zgromadzenia odpowiedzialny jest za przebieg zgromadzenia i obowiązany jest z tego tytułu czuwać nad przestrzeganiem przepisów niniejszej ustawy oraz przeciwdziałać wszystkiemu, co zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(2) Przewodniczący ma prawo usunąć ze zgromadzenia uczestnika, jeżeli zachowaniem się

swojem uniemożliwia obrady lub usiłuje w sposób gwałtowny udaremnić obrady.

(3) W wypadku, gdy zgromadzenie nie podporządkowuje się zarządzeniom przewodniczącego, wydanym w wykonaniu jego obowiązków, o których mowa w ustępie pierwszym, lub gdy przebieg zgromadzenia sprzeciwia się ustawie karnej, przewodniczący winien zgromadzenie rozwiązać.

„W myśl art. 14 ustawy z 11 marca 1952 r. o zgromadzeniach (Dz. U., poz. 450) przewodniczący zebrania jest obowiązany czuwać nad odbyciem go zgodnie ze zgłoszeniem, przyczem obowiązek ten streszcza się między innymi w nieudzieleniu głosu do nieprzewidywanych programem przemówień, wniosków o uchwalenie rezolucyj i w niedopuszczeniu do uchwały Sankeją karną w stosunku do przewodniczącego, zaniebującego tych obowiązków, jest przepis końcowego ustępu l. art. 25 pow. ustawy.

Uprawnienia przedstawicieli władzy, przewidziane w art. 16 cyt. ustawy, nie uchylają obowiązków przewodniczącego z art. 14, ani odpowiedzialności za uchybienie im.”

(Zasady wyroku S. N. z 3 grudnia 1956 r. K. 1945/56-O.S.P. Roczn. XVI 1957 Nr. K. 327).

„Obowiązki przewodniczącego zgromadzenia niepublicznego (zebrania) są jednakowe z obowiązkami przewodniczącego zgromadzenia publicznego, wyszczególnionymi w art. 14 ustawy”.

(Zasada wyroku S. N. z 28 stycznia 1955 r. Zb. Orz. za 1955, poz. 569).

Art. 15. (1) Władza (art. 4) może delegować na każde zgromadzenie swych przedstawicieli.

(2) Przedstawiciel władzy, przybywający na zgromadzenie, winien okazać przewodniczącemu swoją legitymację.

(3) Przedstawiciel władzy otrzymuje miejsce według swego wyboru, przyczem przewodniczący winien mu udzielać na żądanie informacji o osobach, mówców i wnioskodawców, jak również o treści zgłaszanych wniosków i rezolucyj.

„Ustawa z 11 marca 1952 (Dz. U., poz. 450) o zgromadzeniach, nie ogranicza władzy przy delegacji swych przedstawicieli na zgromadzenia wyłącznie do jednej osoby”. Zasadę powyższą Sąd Najwyższy ustalił w wyroku z 19 kwietnia 1957 3 K. 92/57 (O. S. P. Rocznik XVII 1958 Nr. K 387). Kasacja zarzucała wyrokowi obrazę art. 25, 15 ustawy przez bezpodstawne skazanie oskarżonego mimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa, gdyż na zgromadzeniu reprezentuje władzę jedynie jeden przedstawiciel, dla którego przewodniczący obowiązany jest wyznaczyć miejsce wedle wyboru tegoż przedstawiciela. Zdaniem S. N. zarzuty kasacji nie są zasadne. Oskarżony, jako przewodniczący zgromadzenia nie uznał aspiranta P. P. Sz. jako delegata Starostwa Pow. we W... i nie zwołał mu na udział w zebraniu w charakterze delegata tego Starostwa. Zupełnie zasadnie nie przyjął sąd orzekający za okoliczność wykluczającą winę oskarżonego, iż Starostwo we W... na zgromadzenie, któremu on przewodniczył, delegowało już urzędnika Starostwa D., który po wylegitymowaniu się został już do zebrania dopuszczony.

Art. 16. (1) Przedstawiciel władzy ma prawo zgromadzenie rozwiązać, jeżeli zajdą okoliczności, przewidziane w art. 14, a przewodniczący nie dopełni nałożonych nań obowiązków lub nie stosuje się do żądania przedstawiciela władzy.

co do zgromadzenia, albo jeżeli pomimo wyczerpania porządku dziennego nie zamknie posiedzenia.

(2) Rozwiązanie zgromadzenia należy poprzedzić ostrzeżeniem.

Art. 17. (1) Każdy uczestnik zgromadzenia winien podporządkować się wezwaniom i zarządzeniom przewodniczącego zgromadzenia (art. 14), względnie przedstawiciela władzy (art. 16).

(2) Z chwilą zamknięcia lub rozwiązania zgromadzenia zgromadzeni obowiązani są rozjechać się bezzwłocznie.

„Nieopuszczenie miejsca zgromadzenia po rozwiązaniu tegoż przez przedstawiciela władzy, wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 17 i 25 ustawy bez względu na zachowanie przy tym przez urzędnika przewidzianych art. 16 ustawy formalności”.

„W myśl art. 12 § 1 przep. wpraw. K. K. i pr. o wykroczeniach, odpowiedzialność za przestępstwo z art. 17 i 25 ustawy o zgromadzeniach, zachodzi także w razie popełnienia go z winy nieumyślnej” (Zasada wyroku S. N. z 2 października 1934 r. Zb. Orz. za 1935 r., poz. 129).

Rozdział IV.

Zebranie.

Art. 18. Zgromadzeniami niepublicznymi są:

a) zebrania osób, znanych osobiście zwołującym lub przewodniczącemu zebrania, odbywające się w lokalach;

b) zebrania członków legalnie istniejących zrzeszeń, odbywające się w lokalach.

D o a r t. 18 p k t. a)

„Bezwzględny warunkiem dla uznania zebrania w myśl art. 18 pkt. a) ustawy..... za niepubliczne jest osobista znajomość uczestników zebrania przez przewodniczącego lub zwołujących, obojętne jest natomiast w jaki sposób ci osobiście znani uczestnicy zebrania na nim się znaleźli”. (Zasada wyr. S. N. z 22 września 1936 r.) K. 497/36 — OPA 1939 Nr. 31 A).
Zasadę powyższą S. N. Ustalił oddalając kasację Prokuratora Sądu Okr. w Płocku, który powołując się na p. a) art. 514 k.p.k. zarzucił obrazę art. 360 k. p. k. w związku z pkt. a) art. 18, p. b) i c) ust. 1 art. 25 ustawy z 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach z powodu oparcia wyroku na błędnej, jego zdaniem, wykładni przez Sąd Okręgowy pojęć zebrania niepublicznego oraz osobistej znajomości uczestników zebrania przez przewodniczącego lub zwołujących, którymi w danym wypadku byli z jednej strony parafianie, z drugiej — ich prbooszcz.

„Art. 18 lit. a) ustawy, podkreślając wymóg „zebrania osób znanych”, przewiduje w założeniu zaproszenie osobiste lub przez zaproszenie osób znanych, nie obejmuje przeto przypadku, gdy zebranie zorganizowano tak, że mogłyby przyjść obok osób znanych także i nieznanne, wykazujące się wyznaczeniem ich na delegatów, zatem osoby, z którymi dopiero na zebraniu zapoznali się zwołujący czy przewodniczący” (Zasada z wyroku S. N. z 21 maja 1937 r. 3 K 333/37) — OPA 1939 r. Nr. 32 A).

Zasadę powyższą S. N. ustalił odrzucając kasację oskarżonej o urządzenie zgromadzenia publicznego bez dopełnienia prawem wymaganych warunków. W konkretnym wypadku sąd ustalił, iż uczestnicy zebrania byli zaproszeni nie personalnie, a w charakterze delegatów związków zawodowych. Związki te zatem mogły wysłać także i inne osoby, a więc nieznanne, co wyjaśniłoby się dopiero podczas zgromadzenia. Nie ten moment jednak jest miarodajny dla określe-

nia charakteru zgromadzenia, gdyż z art. 6 wynika, iż charakter ten ma być ustalony z góry i do niego ma być dostosowany tryb zwołania zgromadzenia.

D o a r t. 18 p k t. b)

„Zebrania o charakterze zebrań oddziału miejscowego członków danego stowarzyszenia w lokalu, podlegają przepisom prawa o stowarzyszeniach, aczkolwiek korzystają z przywileju w granicach art. 18, 19 i 20 ustawy o zgromadzeniach” (Zasada wyroku S. N. z 14 lutego 1935 r. Zb. Orz. za 1935 r., poz. 403).

Art. 19. Zebrania nie wymagają ani zgłoszenia u władzy, ani zezwolenia tej władzy.

Art. 20. (1) Przedstawiciele władzy (art. 4) nie mogą być delegowani na zebrania.

(2) W razie powzięcia wiadomości, że zebranie przekracza ramy, zakreślone w art. 18, organa bezpieczeństwa publicznego mogą w celu sprawdzenia tej okoliczności wkroczyć do lokalu, gdzie zebranie się odbywa i w razie stwierdzenia takiego przekroczenia zgromadzenie rozwiązać.

(3) Organa bezpieczeństwa publicznego winny wkroczyć do lokalu i zebranie rozwiązać, gdy cel lub przebieg zebrania jest sprzeczny z ustawą karną, albo zagraża bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu.

(4) Postanowienia art. 17 mają odpowiednie zastosowanie do zebrań.

Rozdział V.

Zjazdy.

Art. 21. Zjazdy uważa się za zgromadzenia publiczne lub za zebrania, zależnie od ich charakteru (art. 2 ust. 1, art. 18).

Art. 22. (1) Zgłoszenia o zjazdach, mających charakter zgromadzenia publicznego przyjmuje, względnie zezwolenia na nie udziela:

a) powiatowa władza administracji ogólnej, jeżeli na zjazd przybywają delegaci z obszaru jednego powiatu;

b) wojewódzka władza administracji ogólnej dla wszystkich innych zjazdów krajowych.

(2) O właściwości terytorialnej decyduje miejsce zjazdu.

„Ustawa z 11 marca (Dz. U., poz. 450) nie utożsamia zezwolenia władzy na zwołanie zgromadzenia pod gołym niebem z udzieleniem zezwolenia na zwołanie zjazdu pod gołym niebem, skutkiem czego władza, która udzieliła zezwolenia na odbycie zgromadzenia pod gołym niebem, może odmówić zezwolenia na zwołanie zjazdu pod gołym niebem”.

Zasadę powyższą Sąd Najw. ustalił w wyroku z 19 kwietnia 1937 r. 3 K. 30/37 (O.S.P. Rocznik XVII, 1938 N. K. 385).

Art. 23. (1) Wszelkie zjazdy międzynarodowe wymagają zezwolenia.

(2) Zjazdem międzynarodowym w rozumieniu niniejszej ustawy jest zjazd, zwoływany przez organizację zagraniczną, lub też zjazd, zwoływany przez organizację krajową, na który przybywają delegaci organizacji zagranicznych z prawami reprezentowania tychże organizacji i uczestniczenia w podejmowaniu rezolucyj i uchwał.

(3) Zezwolenia wydaje Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Rozdział VI.

Zgromadzenia przedwyborcze.

Art. 24. (1) Zgromadzenia, zwoływane w spraw wyborów do ciał ustawodawczych i korporacyj publiczno-prawnych na obszarach, objętych wyborami w okresie czasu od rozpisania do dnia wyborów, celem omówienia sprawy wyborów i zastanowienia się nad kandydaturami, wymagają tylko zgłoszenia u właściwej władzy (art. 6, ust. 1), o ile odbywają się pod gołym niebem.

(2) Zgromadzenia przedwyborcze w lokalach nie wymagają zgłoszeń.

(3) Poza tym zgromadzenia te podlegają wszelkim przepisom niniejszej ustawy.

Rozdział VII.

Postanowienia karne.

Art. 25. (1) Kto:

- bezprawnie zajmuje lub wzbrania się opuścić miejsce, względnie lokal, który inna osoba prawnie rozporządza, jako zwołujący lub przewodniczący zgromadzenia,
- Zwołuje zgromadzenie, zjazd lub zebranie z naruszeniem przepisów rozdziałów II, IV lub V,
- kieruje zgromadzeniem, zjazdem lub zebraniem, zakazanem przez władzę,
- kieruje zgromadzeniem, zjazdem lub zebraniem po rozwiązaniu go przez przewodniczącego lub przedstawiciela władzy,
- kto będąc wezwanym do opuszczenia miejsca zgromadzenia, nie uczyni temu zadość (art. 14) lub nie opuści miejsca zgromadzenia po rozwiązaniu (art. 14, 16, 17),
- kto bierze udział w zgromadzeniu wbrew przepisowi art. 12 ulega, o ile dany czyn nie ulega karze surowszej w myśl innych przepisów, karze grzywny do 1.000 złotych lub aresztu do 6 tygodni.

Wszelkie inne przekroczenia postanowień niniejszej ustawy ulegają karze grzywny do 500 złotych, lub karze aresztu do 2 tygodni.

(2) Do orzekania powołane są powiatowe władze administracji ogólnej.

Stosownie do dekretu z dnia 16.XI 1945 r. (Dz. U.

R. P. Nr. 56, poz. 312) kary grzywny zostały 10-cio krotnie podwyższone.

Rozdział VIII.

Postanowienia przejściowe i końcowe.

Art. 26. Sprawy zwoływania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach i zebraniach normuje rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych, wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Art. 27. (1) Przepisy niniejszej ustawy nie mają zastosowania:

- do wszelkiego rodzaju zgromadzeń, zwoływanych w wykonaniu przepisów ustawowych, lub przez właściwe władze i urzędy publiczne;
- do religijnych zebrań i pochodów, urządzanych przez związki religijne, prawnie uznane, o ile odbywają się w sposób, tradycyjnie ustalony lub przewidziany w akcie, uznającym dane wyznanie, oraz do pochodów weselnych i pogrzebowych, jak również pielgrzymek;
- do zgromadzeń i zebrań towarzyskich, familijnych i szkolnych;
- do zebrań rozrywkowych, odbywających się w lokalach;
- do zgromadzeń i zebrań akademickich, odbywających się na terenie szkół akademickich, oraz innych wyższych szkół, które uzyskały uprawnienia szkół akademickich.

(2) Jeżeli zgromadzenia, wymienione w pkt. b), c) i d), mogłyby zagrażać bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, władza może wydać odpowiednie zarządzenia.

Art. 28. Ustawa niniejsza w niczym nie narusza:

- ograniczeń, wynikających z przepisów sanitarnych, budowlanych, ogniowych i drogowych;
- zawartych w obowiązujących przepisach prawnych ograniczeń osób wojskowych co do brania udziału w życiu politycznym i publicznym;
- postanowień art. 82 i 164 polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej, zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r. (Dz. U. R. P. Nr 44, poz. 371).

Postanowienia konwencji wygasły w 1937 r.

Art. 29. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych, co do art. 11 ust. 2 w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych, a co do art. 26 Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

Por. uwagę do art. 4. Kompetencje Ministra Spraw Wojskowych należą obecnie do Ministra Obrony Narodowej.

Art. 30. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

(2) Równocześnie tracą moc:

- a) rosyjskie tymczasowe przepisy o zgromadzeniach z dnia 4/17 marca 1906 r. (do datek do art. 115 ustawy o zapobieganiu przestępstwom i ich tłumieniu, zawarte w t. XIV Zb. ust. ros.);
- b) rozporządzenie Kom. Gen. Ziem Wschodnich z dnia 25 maja 1919 r. o zgromadzeniach (Dz. U. Z. CZ. W. Nr 5, poz. 30);
- c) austriacka ustawa o zgromadzeniach z dnia 15 listopada 1867 r. (austr. d. u. p. Nr 135);
- d) postanowienia §§ 1; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 13; 14, 15, 16, 17; 18; 19 i 20 niemieckiej ustawy o stowarzyszeniach z dnia 19 kwietnia 1908 r. (Dz. U. Rzeszy str. 151) w odniesieniu do zebrań i zgromadzeń;
- e) ustawa z dnia 5 sierpnia 1922 r. w sprawie wolności zgromadzeń przedwyborczych (Dz. U. R. P. Nr 66 poz. 594) oraz wszelkie inne przepisy dotyczące zebrań i zgromadzeń.

24.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

z dnia 25 kwietnia 1932 r.

wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w sprawie zwoływania, przewodniczenia i uczestnictwa osób wojskowych w zgromadzeniach.

(Dz. U. R. P. z dnia 7 maja 1932 r. Nr. 48, poz. 451).

Na podstawie art. 26, ustawa z dn. 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 450), zarządza się co następuje:

§ 1. Osoby wojskowe w służbie czynnej i w stanie nieczynnym z wyjątkiem piastujących mandat do Sejmu lub Senatu, tudzież sprawujących urząd ministra względnie podsekretarza stanu innego resortu niż Ministerstwa Spraw Wojskowych, lub wojewody, nie mogą zwoływać, przewodniczyć, ani uczestniczyć w zgromadzeniach wymienionych w art. 2 wyżej powołanej ustawy.

§ 2. Osoby wojskowe w stanie spoczynku, osoby wojskowe piastujące mandat do Sejmu lub Senatu, osoby wojskowe sprawujące urząd ministra, względnie podsekretarza stanu innego resortu, niż Ministerstwa Spraw Wojskowych, lub wojewody, tudzież oficerowie rezerwy i pospolitego ruszenia, nie mogą przewodniczyć ani uczestniczyć w zgromadzeniach wymienionych w art. 2 wyżej powołanej ustawy, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 3. Osoby wyszczególnione w § 1 nie mogą zwoływać, przewodniczyć ani uczestniczyć w zebraniach wymienionych w pkt. a) art. 18 wyżej powołanej ustawy.

Odnosi się to również do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 4. Osoby wyszczególnione w § 1 mogą zwoływać, przewodniczyć i uczestniczyć w zebraniach (pkt. b) art. 18 wyżej powołanej ustawy) członków tych legalnie istniejących zrzeszeń; do których mogą należeć na podstawie uprzednio wydanego zezwolenia właściwych władz wojskowych.

§ 5. Osoby wyszczególnione w § 1 mogą zwoływać, przewodniczyć i uczestniczyć w zjazdach (art. 21 — 23 wyżej powołanej ustawy) tylko za zezwoleniem ministra Spraw Wojskowych.

Zezwolone powyższe nie zwalnia od obowiązku dopełnienia innych formalności przepisanych w art. 22 i 23 wyżej powołanej ustawy.

§ 6. Postanowienia § 5 odnoszą się również do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym, z tą zmianą, że o ile idzie o zjazdy krajowe — powołanym do udzielania zezwoleń jest dowódca okręgu korpusu.

§ 7. Osoby wyszczególnione w § 1 nie mogą zwoływać, przewodniczyć ani brać udziału w zgromadzeniach przedwyborczych (art. 24 wyżej powołanej ustawy).

Ograniczenie powyższe odnosi się do osób wyszczególnionych w § 2, jeżeli występują w mundurze wojskowym.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia,

25.

DEKRET

z dnia 28 maja 1946 r.

o przekazanie uprawnień Ministra Spraw Wewnętrznych i władz administracji ogólnej, wynikających z ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach, Ministrowi Bezpieczeństwa Publicznego i władzom bezpieczeństwa publicznego.

(Dz. U. R. P. z dn. 18 czerwca 1946 r. Nr 26, poz. 165)

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1) — Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Uprawnienia Ministra Spraw Wewnętrznych i władz administracji ogólnej, wynikające z ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o zgromadzeniach (Dz. U. R. P. Nr 48, poz. 450), przechodzą odpowiednio na Ministra Bezpieczeństwa Publicznego i władz bezpieczeństwa publicznego.

Art. 2. Wykonanie niniejszego dekretu porusza się Ministrowi Bezpieczeństwa Publicznego.

Art. 3. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

ZBIÓRKI PUBLICZNE

26.

U S T A W A

z dnia 15 marca 1933 r.
o zbiorzkach publicznych.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 marca 1933 r. Nr. 22, poz. 162).

Art. 1. Wszelkie publiczne zbieranie ofiar o gotówce lub w naturze na pewien z góry określony cel wymaga uprzedniego pozwolenia władzy.

Art. 2. (1) Do udzielania pozwoleń powołane są:

a) powiatowe władze administracji ogólnej, o ile zbiórka ma być przeprowadzona na obszarze powiatu lub jego części;

b) wojewódzkie władze administracji ogólnej, o ile zbiórka ma być przeprowadzona na obszarze całego województwa lub jego części, obejmującej więcej niż jeden powiat.

(2) Pozwolenie na zbiórkę, mającą się odbyć na obszarze większym niż jedno województwo, wydaje, zależnie od wniosku instytucji, zarządzającej zbiórkę, bądź każda wojewódzka władza administracji ogólnej, bądź wojewódzka władza administracji ogólnej, bądź wojewódzka władza administracji ogólnej właściwa ze względu na miejsce siedziby instytucji, zarządzającej zbiórkę, za zgodą wojewódzkich władz administracji ogólnej, na których obszarze zbiórkę ma się odbywać. Wojewódzka władza administracji ogólnej, właściwa ze względu na miejsce siedziby instytucji, zarządzającej zbiórkę, wydaje również pozwolenie na zbiórkę, mającą się odbyć na obszarze większym niż jedno województwo, na zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych.

(3) Jeżeli zebrane ofiary mają być zużyte zagranicą Państwa, pozwolenia na zbiórkę udziela Minister Spraw Wewnętrznych po porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych i Ministrem Skarbu.

Por. uwagi do art. 4 prawa o stowarzyszeniach.

Art. 3. (1) Pozwolenie na zbiórkę publiczną może być udzielone tylko wówczas, gdy cel zbiórki nie jest przeciwny prawu oraz ze stanowiska interesu publicznego jest godny poparcia.

(2) Za takie cele uważa się przede wszystkim cele: religijne, państwowe, oświatowe, zdrowotne, kulturalno-społeczne i społeczno-opiekuńcze.

(3) Zbiórki publiczne, urządzone w interesie osobistym, są wzbronione.

(4) Pozwoleń na zbiórki na cele oświatowe udzielają władze administracji ogólnej po porozumieniu z właściwą władzą szkolną II instancji.

Art. 4. Pozwolenie na zbiórkę publiczną może być udzielone jedynie stowarzyszeniom zarejestrowanym, organizacjom, posiadającym osobowość prawną, albo komitetom, organizowanym dla przeprowadzenia określonego celu. Cel zbiórki winien być zgodny ze statutem stowarzyszenia lub organizcji, bądź z aktem organizacyjnym komitetu.

Art. 5. Minister Spraw Wewnętrznych określa w drodze rozporządzeń sposoby przeprowadzenia zbiorok.

Art. 6. (1) W pozwoleniu winien być określony czas w którym zbiórka ma być przeprowadzona.

(2) W pozwoleniu mogą być wymienione warunki co do sposobu przeprowadzenia zbiórki.

Art. 7. (1) Zbiórki publiczne mogą być przeprowadzane jedynie przez członków tej instytucji (art. 4), która pozwolenie otrzymała, lub przez członków instytucji, mających cele pokrewne, albo przez osoby, przez te instytucje imiennie zaproszone.

(2) Osoby, organizujące lub przeprowadzające zbiórki nie mogą za swe czynności otrzymywać wynagrodzenia.

Art. 8. (1) Władza, która udzieliła pozwolenia, może w każdym czasie sama lub przez podległe sobie władze i organa informować się o stanie akcji zbiórkowej w szczególności przez wgląd w akta, księgi oraz dokumenty kasowe, przeprowadzać rewizję kasy, żądać ustnych i pisemnych wyjaśnień oraz wysyłać swoich delegatów na posiedzenia instytucji. Instytucje te winny zawiadamiać władzę przynajmniej na 24 godziny naprzód o posiedzeniach, na których mają być omawiane sprawy użytkowania zebranych ofiar. Postanowienia o kontroli zużycia funduszy, uzyskanych ze zbiórki, nie odnoszą się do stowarzyszeń, podlegających w tym zakresie nadzorowi władzy z mocy prawa o stowarzyszeniach z dnia 27 października 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 94, poz. 808).

(2) Minister Spraw Wewnętrznych władny jest w drodze rozporządzenia wydawać szczegółowe przepisy, dotyczące kontroli nad zbiorokami publicznymi.

(3) Postanowienia ustępów poprzednich nie mają zastosowania do instytucji, które zostały powołane do życia na mocy specjalnych ustaw, przewidujących kontrolę władz nad tymi organizacjami.

Art. 9. (1) Wynik zbiórki i sposób zużycia zebranych ofiar winien być podany do wiadomości władzy, która pozwolenie wydała, oraz ogłoszony w prasie w ciągu miesiąca od ukończenia zbiórki.

(2) Od zastosowania postanowień ust. (1) oraz postanowień art. 8 wyłączone są takie organizacje i instytucje wyznania, uznanego przez Państwo, których wyłączenie wynika z uregulowania stosunku Państwa do tego wyznania na mocy specjalnej ustawy.

Art. 10. (1) Władza, która pozwolenie wydała, może je cofnąć w każdym czasie, jeżeli zbiórka przeprowadzana jest niezgodnie z postanowieniami niniejszej ustawy, lub jeżeli ujawnione zostanie, że dalsze prowadzenie zbiórki może zagrażać bezpieczeństwu, spokojowi lub porządkowi publicznemu, albo jeśli władza stwierdzi (art. 8), że ofiary, uzyskiwane ze zbiórki, nie są przeznaczone na właściwy cel.

(2) W przypadku, przewidzianym w ust. (1), władza może jednocześnie zarządzić przekazanie zebranych ofiar na cele humanitarne jednej z instytucji społeczno-opiekuńczych lub oświatowych.

Art. 11. (1) Kto wykracza przeciwko postanowieniom niniejszej ustawy lub rozporządzeń, wydanych na jej podstawie podlega w trybie administracyjnym karze aresztu do 1 miesiąca i grzywny do 1.000 złotych, albo jednej z tych kar.

(2) Kary te mogą być nakładane zarówno na osoby urządzające, jak i osoby, przeprowadzające zbiórkę publiczną.

(3) Ofiary, uzyskane ze zbiórki, przeprowadzonej bez pozwolenia, ulegają przypadkowi i zostaną przekazane przez władzę na cele humanitarnej jednej z instytucji społeczno-opiekuńczych lub oświatowych.

Por. uwagę do art. 57 prawa o stowarzyszeniach.

Art. 12. Jeżeli w ustawie niniejszej jest mowa o powiatowych władzach administracji ogólnej, są w miastach, stanowiących odrębne powiaty miejskie, właściwymi starostwie grodzcy (dyrektorowie policji, komisarz rządu m. Gdyni).

Art. 13. Ustawa niniejsza nie ma zastosowania:

a) do zbiórek na cele religijne, jeżeli są one prowadzone w obrębie zabudowań i pomieszczeń, poświęconych wyłącznie służbie Bożej;

b) do zbiórek, związanych z celami i tradycjami religijnymi uznanych przez Państwo związków wyznaniowych, przeprowadzanych poza budynkami i pomieszczeniami, wymienionymi w punkcie a), jeżeli zbiórki takie przeprowadzane są przez władze tych związków, ich organa względnie osoby przez nie imiennie zaproszone i jeżeli odbywają się w sposób, ustalony tradycją i zwyczajami miejscowymi lub też w bezpośredniej łączności z obrzędami religijnymi;

c) do zbiórek, przeprowadzanych w drodze loteryj pieniężnych lub fantowych, jeżeli zbiórki te nie są przeprowadzane w miejscach publicznych;

d) do zbiórek, przeprowadzanych w lokalach prywatnych wśród grona osób znajomych osobiście przeprowadzającym zbiórkę;

e) do zbiórki wśród młodzieży szkolnej w lokalach szkolnych, odbywających się na podstawie pozwolenia władz szkolnych; z

f) do zbiórek koleżeńskich w lokalach urzędów publicznych na cele godne poparcia, odbywających się na podstawie pozwolenia przełożonego urzędu.

Art. 14. Wykonanie ustawy niniejszej porucza się Ministrowi Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami.

Art. 15. (1) Ustawa niniejsza wchodzi w życie trzydziestego dnia po dniu ogłoszenia i obowiązuje na całym obszarze Państwa.

(2) Równocześnie tracą moc wszelkie dotychczasowe przepisy o zbiórkach publicznych.

27.

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA SPRAW WEWNĘTRZNYCH

z dnia 14 lipca 1934 r.

o sposobach przeprowadzania zbiórek publicznych oraz kontroli nad tymi ziórkami.

(Dz. U. R. P. z dnia 31 lipca 1934 r. Nr. 69, poz. 638).

Na podstawie art. 5 i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o ziórkach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 162) postanawiam co następuje:

§. 1. (1) Ziórka publiczna ofiar w gotówce może być przeprowadzana w postaci:

- a) zbierania ofiar do zamkniętych puszek, skrzynek lub worków;
- b) sprzedaży przedmiotów jakiegokolwiek rodzaju po ściśle oznaczonych cenach;
- c) wpłacania ofiar przez ofiarodawców na konto czekowe instytucji, przeprowadzającej ziórkę.

2) W wypadkach ziórek, przeprowadzanych w lokalach instytucji urządzającej ziórkę, lub też za pośrednictwem pisma periodycznego — w lokalu redakcji lub administracji tego pisma, może być dozwolone wręczanie ofiar w gotówce osobie, przeprowadzającej ziórkę, przy równoczesnym zapisaniu wysokości każdej ofiary oraz nazwiska ofiarodawcy do oddzielnego kwitariusza i wydaniu z niego pokwitowania ofiarodawcy, podpisanego przez osobę, przeprowadzającą ziórkę.

3) W wypadkach ziórek, urządzanych przez zakony lub kongregacje wyznań, uznanych przez Państwo, i przeprowadzanych przez członków tych zakonów lub kongregacji, może być dozwolone wręczanie ofiar w gotówce osobie, przeprowadzającej ziórkę, przy równoczesnym zapisaniu wysokości każdej ofiary oraz nazwiska ofiarodawcy do książki ofiar.

4) W wypadkach, zasługujących na szczególne uwzględnienie władza, udzielająca pozwole-

nia, może donuścić, inny sposób zbierania ofiar w gotówce szczegółowo określając go w pozwoleniu.

§ 2. (1) Zbieranie ofiar w naturze może być dozwolone tylko w tych wypadkach, gdy wszystkie ofiary będą mogły być w tej postaci zużyte na cel, określony w pozwoleniu.

2) W pozwoleniu ma być określony rodzaj ofiar w naturze, których zbieranie jest dozwolone.

§ 3. 1) Zbiórka publiczna ofiar w naturze może być przeprowadzana jedynie w sposób, określony w § 1 ust. 2.

2) Podczas zbiórek, urządzanych w wypadkach klęsk żywiołowych, może być dopuszczone zbieranie ofiar w naturze przy równoczesnym wpisaniu rodzaju każdej ofiary oraz nazwiska ofiarodawcy na listę ofiar.

§ 4. 1) Puszki, skrzynki lub worki (§ 1 ust. 1 pkt. a) muszą posiadać otwór, przeznaczony do wrzucania pieniędzy, oraz mają być tak urządzone, by bez otwarcia ich lub widocznego uszkodzenia wyjęcie znajdujących się w nich pieniędzy było niemożliwe.

2) Przed rozpoczęciem zbiórki puszki, skrzynki lub worki mają być zaopatrzone w nazwę instytucji, urządzającej zbiórkę, numer kolejny oraz zamknięte i opieczętowane przez tę instytucję.

3) Otwieranie puszek, skrzynek lub worków i przeliczanie zebranych ofiar może się odbywać w obecności conajmniej dwóch osób, upoważnionych do tego przez instytucję, urządzającą zbiórkę.

§ 5. Na każdym przedmiocie, sprzedawanym podczas zbiórki (§ 1 ust. 1, punkt b), ma być wyraźnie i w sposób trwały podana nazwa instytucji, urządzającej zbiórkę, oraz jego cena; napisy te winny wyróżniać przedmioty, służące do przeprowadzania zbiórki, od innych przedmiotów, znajdujących się w obrocie, w ten sposób, by podrobienie ich bez specjalnych urządzeń i wiedzy fachowej było niemożliwe.

§ 6. 1) Na okładce kwitariusza, służącego do zapisywania ofiar (§ 1 ust. 2 i § 3 ust. 1), ma być podana nazwa i siedziba instytucji, urządzającej zbiórkę, cel zbiórki, numer kolejny kwitariusza oraz odcisnięta pieczęć tej instytucji; na okładce tej mają ponadto znajdować się podpisy dwóch osób, uprawnionych do występowania w imieniu instytucji, urządzającej zbiórkę.

2) Na każdym kwicie ma być podany jego numer kolejny oraz nazwa i siedziba instytucji, urządzającej zbiórkę, i cel zbiórki.

3) Każdy kwit winien składać się z dwóch jednakowych części, które osoba, przeprowadzająca zbiórkę, wypełnia jednakową treścią.

§ 7. 1) Książki, służące do zapisywania ofiar (§ 1 ust. 3), mają być trwale zeszyte i oprządzająca zbiórkę, wypełnia jednakową treścią. wione tak, by wyjęcie karty bez widocznego uszkodzenia było niemożliwe.

2) Na pierwszej stronie książki ma być podana nazwa i siedziba zakonu lub kongregacji, urządzającej zbiórkę, numer kolejny książki oraz ilość stronic, którą książka zawiera. Dane te mają być stwierdzone pieczęcią oraz podpisem przełożonego zakonu lub kongregacji, który winien ponadto książkę oparafować.

3) Książka ma być przedstawiona każdej powiatowej władzy administracji ogólnej przed rozpoczęciem zbiórki na podległym jej terenie (w m. st. Warszawie — Komisarzowi Rządu na m. st. aWarszawę), w celu zaopatrzenia jej w urzędową adnotację.

§ 8. 1) Listę, służącą do zapisywania ofiar (§ 3 ust. 2), tworzy jeden arkusz papieru.

2) Każda lista na pierwszej stronie u góry ma być oznaczona w sposób, określony w § 6 ust. 1.

§ 9. Zależnie od miejsca przeprowadzania zbiórki publiczne mogą być prowadzone:

- a) pod gołym niebem,
- b) w lokalach publicznych,
- c) w lokalach prywatnych.

§ 10. 1) Domokrążne (od domu do domu) zbieranie ofiar może być dozwolone jedynie podczas zbiórek publicznych, urządzanych przez zakony lub kongregacje wyznań, uznanych przez Państwo, oraz w wypadkach klęsk żywiołowych.

2) Władza, udzielająca pozwolenia, może dopuścić przeprowadzania zbiórki w sposób, określony w ust. 1, w innych wypadkach, o ile ze względu na teren, na którym zbiórka ma być przeprowadzona, lub specjalny charakter zbiórki, uzna to za celowe.

§ 11. O ile nie jest to w pozwoleniu wyraźnie dopuszczone, przeprowadzanie zbiórek publicznych wzbronione jest w urzędach państwowych i samorządowych, w obrębie zakładów szkolnych oraz na terenach, pozostających pod zarządem władz wojskowych.

§ 12. W urządzaniu lub przeprowadzaniu zbiórek publicznych nie mogą brać udziału dzieci i młodzież do lat 18, oraz młodzież szkolna, z wyjątkiem słuchaczy szkół wyższych.

§ 13. 1) Każda osoba, przeprowadzająca zbiórkę publiczną, obowiązana jest posiadać przy sobie jakikolwiek dowód, pozwalający na stwierdzenia jej tożsamości, oraz legitymację, upoważniającą tę osobę do przeprowadzenia danej zbiórki, wydaną przez instytucję, urządzającą zbiórkę.

2) Legitymacja ma zawierać: numer kolejny, nazwę instytucji, cel zbiórki, nazwę władzy, która udzieliła pozwolenia jego numer i datę, imię, nazwisko i adres osoby upoważnionej oraz określenie terminu i miejsca, w których dana osoba może zbiórkę przeprowadzać, stwierdzone podpisami dwóch osób, uprawnionych do występowania w imieniu instytucji, urządzającej zbiórkę, oraz pieczęcią tej instytucji.

3) Legitymacja ma być potwierdzona przez powiatową władzę administracji ogólnej, właściwą dla miejsca, w którym dana osoba ma zbiórkę przeprowadzać (w m. st. Warszawie — przez Komisarza Rządu na m. st. Warszawę).

§ 14. 1) Instytucja, ubiegająca się o udzielenie pozwolenia na urządzenie zbiórki publicznej obowiązana jest przedstawić władzy, właściwej do jego udzielenia, plan organizacyjny zbiórki.

2) Plan organizacyjny ma zawierać określenie:

- terminu, terenu oraz sposobu przeprowadzenia zbiórki;
- ilości osób, które instytucja zamierza zatrudnić przy urządzaniu i przeprowadzaniu zbiórki z wyszczególnieniem, czy mają to być członkowie tej instytucji, instytucyj o celach pokrewnych, czy też osoby imiennie zaproszone;
- sumy przewidzianych kosztów, które pociągnie za sobą urządzenie i przeprowadzenie zbiórki, z dokładnym wymienniem rodzaju i wysokości poszczególnych wydatków.

§ 15. Instytucja, urządzająca zbiórkę publiczną, obowiązana jest założyć rejestr dla odnotowywania przebiegu akcji zbiórkowej, oraz jej wyników.

§ 16. 1) W rejestrze (§ 15) ma być zapisywane komu, kiedy i jakie puszki, skrzynki, worki (§ 1 ust. 1 pkt. a), przedmioty (§ 1 ust. 1 pkt. b), książki, kwitariusze lub listy (§ 1 ust. 2 i 3 oraz § 3) zostały wydane, kiedy przeprowadzona przy ich pomocy zbiórka została ukończona i jaki dała wynik. Dane powyższe muszą być stwierdzone podpisami osób, które zbiórkę przeprowadzały i które odebrały zebrane ofiary.

2) W wypadku przeprowadzania zbiórki w sposób, określony w § 1 ust. 1, pkt. c), w rejestrze mają być zapisywane kolejno wpłacone ofiary, nazwiska ofiarodawców oraz daty wpłaconia, stwierdzone podpisem osoby, upoważnionej przez organ kierowniczy instytucji, urządzającej zbiórkę, która pieniądze otrzymała.

§ 17. 1) Wszelkie wpisy do kwitariuszów (§ 1 ust. 2 i § 3 ust. 1), książek (§ 1 ust. 3) lub listy ofiar (§ 3 ust. 2), oraz w rejestrach (§ 15) mają być dokonywane czytelnie atramentem, lub ołówkiem atramentowym.

2) W razie odmowy podania nazwiska przez ofiarodawcę, okoliczność tę należy zaznaczyć na pokwitowaniu, w książce, lub na liście ofiar obok wysokości ofiary.

3) Usuwanie w jakikolwiek bądź sposób tych wpisów lub czynienie ich nieczytelnymi i jest niedozwolone; dozwolone są przekreślenia dające możliwość odczytania przekreślonej treści.

§ 18. 1) Przewidziane w art. 9 ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 162) zawiadomienie o wyniku zbiórki i sposobie zużytkowania zebranych

ofiar, oraz ogłoszenie tego w prasie ma zawierać:

- nazwę i siedzibę instytucji, która zbiórkę przeprowadziła;
- nazwę władzy, która udzieliła pozwolenia oraz datę i numer tego pozwolenia;
- sumę (ilość i rodzaj) zebranych ofiar według rejestru (§ 15);
- wykaz kosztów przeprowadzenia zbiórki;
- dokładne przedstawienie podziału czystego dochodu ze zbiórki z wymienniem celów, na które dochód ten został przeznaczony, oraz sum (ilości i rodzaju ofiar) przekazanych na każdy z tych celów.

2) Ogłoszenie wyniku zbiórki i sposobu zużytkowania zebranych ofiar ma być dokonane przynajmniej w jednym czasopiśmie, wydawanym w języku polskim w miejscowości, w której instytucja obowiązana do ogłoszenia, ma swoją siedzibę, jeśli zaś jest to niewykonalne — w miejscowości, będącej siedzibą władzy, która pozwolenia udzieliła albo władzy instancyjnie wyższej.

§ 19. 1) Instytucja urządzająca zbiórkę, obowiązana jest przechowywać rejestry (§ 15) w ciągu 6 miesięcy od dnia ukończenia zbiórki.

2) Po ukończeniu zbiórki rejestry te mają być na każde żądanie przedstawione do wglądu władzy, która pozwolenia udzieliła.

§ 20. O każdym naruszeniu albo usiłowaniu naruszenia przepisów ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 162) lub rozporządzenia niniejszego osoby, upoważnione przez organ kierowniczy instytucji, urządzającej zbiórkę, do urządzenia, przeprowadzenia lub likwidacji akcji zbiórkowej, obowiązane są niezwłocznie powiadomić powiatową władzę administracji ogólnej, na której obszarze czyn taki został ujawniony.

§ 21. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 15 sierpnia 1934 r.

28.

O K Ó L N I K Nr 16
MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH
z dnia 10 lutego 1934 r.
o wydawaniu pozwoleń na urządzenie zbiórek publicznych.

(Dz. U. M. S. Wewn. Nr 3, poz. 28)

W związku z napływającymi do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wnioskami P. P. Wojewodów o wydanie zarządzeń przewidzianych w art. 2 ust. 2, ustawy z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. R. P. Nr 22, poz. 162) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wyjaśnia co następuje:

Na urządzenie zbiórek publicznych o zasięgu większym, niż jedno województwo, koniecz-

ne jest uzyskanie pozwolenia albo a) poszczególnych P. P. Wojewodów (P. Komisarza Rządu na m. st. Warszawę), albo b) P. Wojewody (P. Komisarza Rządu na m. st. Warszawę) właściwego ze względu na miejsce siedziby instytucji, ubiegającej się o pozwolenie, wydanego za zgodą zainteresowanych wojewodów.

Wydawane pozwoleń przez władzę wymienioną w pkt. b) na podstawie zarządzenia Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, które zwalnia od potrzeby uzyskiwania zgody zainteresowanych wojewódzkich władz administracji ogólnej, należy uważać za tryb postępowania wyjątkowy. W żadnym razie motywem wniosku o wydanie powyższego zarządzenia nie powinna być chęć ominięcia przewidywanych sprzeciwów innych wojewodów.

Omawiane zarządzenia Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wydawać będzie wyłącznie:

a) w przypadkach dorocznych (powtarzających się corocznie w pewnym terminie) akcji zbiórkowych, urządzanych przez instytucje, obejmujące swą działalnością cały obszar Państwa (np. tydzień L.O.P.P.) lub przeważną jego część, albo też na cele, w których zainteresowane jest całe społeczeństwo;

b) w przypadkach zbiórek, które ze względu na nagłość lub szczególnie ważny cel wymagają wyjątkowego potraktowania.

Jedynie w okresie przejściowym Ministerstwo Spraw Wewnętrznych skłonne jest wydawać jeszcze zarządzenia udzielenia pozwolenia w przypadkach zbiórek na budowę kościołów, o ile zbiórki już od szeregu lat prowadzone były na podstawie pozwoleń, wydawanych przez Ministerstwo, a budowa kościoła jest rozpoczęta i należyce prowadzona.

SKOROWIDZ

(liczby oznaczają stronicę)

Adnotacja: na statucie stowarzyszenia — 6, 25, w rejestrze stow. — 6, 13, w książce do zapisywania ofiar przy zbiórce — 36.

Adres stowarzyszenia — 4, 6, oddz. stow. — 7, spółdzielni — 3, lok. stow. akad. — 20.

Akademickie: stowarzyszenia — 3, 18, 22, zebrania — 32.

Akta stowarzyszeń — 4, 10.

Aktualność spisów członków stowarzyszenia — 4.

Balotaż: na członków stowarzyszenia — 2.

Bezpieczeństwo: zagrożone — przez stowarzyszenie — 2, 4, przez spółdzielnię lub związek zaw. — 4, przez zgromadzenie — 29, przy zbiórce publ. — 35 — 35.

Bezpośrednia władza nadzorcza nad stowarzyszeniem — 3, 4, 5, 6, 7.

Bezwzględne posłuszeństwo władzom stowarzyszenia — 3.

Cel: stowarzyszenia — 2, 3, 5, 6, 7, 12, 18, 19, (zad. zw. zaw. pracown. — 17), zgromadzenia — 29, zbiórki publicznej — 34, 35, 36, przeznaczenia majątku likw. stow. — 6.

Cofnięcie niedopuszczalnych uchwał stowarzyszenia — 4, pozwolenia na zbiórkę — 34, 35.

Cudzoziemcy: w stowarzyszeniu — 2.

Czas: trwania stowarzyszenia — 6, likwidacji stow. — 7, (przeciąg cz.) na który zawieszono związek zaw. pr. — 18, zbiórki publicznej — 34.

Dane: statut. prac. zw. zaw. — 17, 18 ze spisu członków stow. — 4, co do składu zarządu i adresu stow. — 6, uwidocznione w rejestrze — 6, 7, 10.

Darowizny: dla stowarzyszenia — 8, dla związków zaw. pracown. — 18.

Data: wpisu do rejestru stow. — 6, 10, doręczenia odmownej decyzji co do rejestr. zwizków zaw. prac. — 18.

Decyzja umotywowana: (usasadniona) przy upomnieniu stow. — 4, przy zakazie zgromadzenia publ. — 29, przy odm. rejestr. zw. zaw. prac. — 118, w zakresie nadzoru nad stow. i spółdz. — 25.

Delegat (przedstawiciel) władzy nadzorczej w stow. — 7, 8.

Delegaci: członków w stow. akad. — 20.

Dokumenty stowarzyszenia — 4.

Domokrążne: zbieranie ofiar — 36.

Dozór władz szkolnych nad stowarzyszeniami — 3, 8.

Dyscyplinarna: odpowiedzialność władz. stowarz. akademickiego — 21, odpowiedzialność cał. zw. zaw. prac. — 18.

Działalność: stowarzyszenia — 2, 4, 5, 6, 18, spółdzielni — 3, 4, 9, związku zawod. pracown. — 4, 17 — 18, instytucyj opiekuńczych — 8, służbowa funkc. państw. — 3.

Faktyczne: zaprzestanie istnienia stow. — 6.

- Fantowa loteria** — nie podpada pod przepisy o zbiórkach publ. — 35.
- Funkcjonariusze państwowi:** ich stowarzyszenia — 3, 5, ochrona ich działalności służbowej przed wkraczaniem ze strony stowarzyszeń — 3.
- Gospodarka stowarzyszenia** — 8.
- Grzywny** — patrz karne postanowienia.
- Ideowe podporządkowanie się stowarzyszeń** — 5.
- Ilość członków stow.** uprawniona do żądania zwołania walnego zgromadz. — 6.
- Imienny spis członków stowarz.** — 4.
- Informacje:** o gospodarce stowarzyszenia — 7, 8, o stanie akcji zbiórkowej — 34, dla przedstawiciela władzy na zgromadz. publ. — 30.
- Instrukcja dla delegata władzy w stowarzyszeniu** — 8.
- Instytucje:** dyscyplinarne — 3, opiekuńcze — 8, publiczne — 7.
- Interes (y):** państwowy lub społeczny Rzeczypospolitej — 8, zawodowe — 5.
- Jawność rejestru stowarzyszeń** — 7, 10.
- Karne postanowienia:** prawa o stowarzyszeniach — 8, 9, dekretu o związkach zawod. pracown. — 18, ustawy o zgromadzeniach — 32, ustawy o zbiórkach publ. — 35.
- Karty wstępu na zgromadzenie publiczne** — 29, 30.
- Kierownictwo oddziału stowarz.** — 7.
- Komisja rewizyjna w stowarz.** — 5.
- Komitety wyborcze** — 3.
- Kongregacje:** duchowne — 3, wyznań uznanych przez Państwo — 35, 36.
- Koszt założycieli stowarzyszeń** — 6.
- Księgi:** stowarzyszenia — 4, instytucji urządzającej zbiórkę — 34 — 37.
- Kult religijny** — 3.
- Kulturalna działalność spółdzielni** — 3, 9.
- Kurator:** stowarzyszenia — 6, 7, nad stowarz. akademickim — 20, 21, 22.
- Kwitariusz** używany przy zbiórkach — 35, 36.
- Legitymacja:** upoważniająca do przeprowadzenia zbiórki — 36, delegata władzy na zgromadzenie — 30.
- Lista do zapisywania ofiar przy zbiórkach** — 36.
- Liczba:** założycieli stowarz. — 3, 5, 7, zał. stow. akad. — 19, członków stow. — 6, założycieli zw. zaw. prac. — 17.
- Likwidacja:** stowarzyszenia — 6, 7, działalności związku zaw. prac. — 18, stowarzyszeń akadem. — 22.
- Likwidatorzy:** stowarzyszenia — 7, 8.
- Lokal:** stowarzyszenia — 4, oddziału stow. — 7, stow. akadem. — 22, zgromadzenia — 29, 31, 32, zbiórki — 35, 36.
- Loteria pieniężna lub fantowa** nie podpada pod przepisy o zbiórkach publ. — 35.
- Majątek:** stowarzyszenia — 6, 7, 8, związku zaw. prac. — 18, stowarzysz. akadem. — 19, 22.
- Międzynarodowe:** stowarzyszenia — 2, umowy — 9, zjazdy — 31 — 32.
- Młodzież:** udział w stow. — 2, 3, 8, udział w zbiórkach — 36, zbiórki wśród niej w lokalach szkolnych — 35.
- Miejsce przedstawiciela władzy na zgromadzeniu** — 30.
- Nadzór:** nad stowarzyszeniami — 22 — 26, nad stow. wyższej użytecz. — 8, nad stowarzyszeniami akadem. — 19, 20 — 22, nad zgromadzeniami — 29.
- Nazwa:** stowarzyszenia — 3, 5, 19, zw. zaw. — 17.
- Najwyższa władza stowarzyszenia** — 6.
- Nieletnie osoby p. Młodzież.**
- Niepubliczne:** zgromadzenia — 29, zjazdy — 31.
- Niezarobkowy cel stow. p. Cel.**
- Oddziały:** stowarzyszenia — 5, 7, 8, 12, 26, zw. zaw. prac. — 17.
- Odmowa:** rejestru stow. — 5, zw. zaw. prac. — 18, zezw. na zgr. pod gołym niebem — 30.
- Odpisy:** protokołu stow. — 4, z rejestru stow. — 7, 8, 10, 12.
- Odpowiedzialność:** osobista członków zarządu stowarz. — 6, dyscyplin. i mater. czł. zw. zaw. prac. — 18, p. nadto Dyscyplinarne i Karne postanowienia.
- Odwołanie:** kuratora stow. — 6, likwidatora stow. — 7.
- Ofiarność publiczna:** korzystanie z niej stowarzyszeń — 5, 7, 8, 12, 34.
- Ogłoszenia:** o rejestracji stowarz. — 6, 8, o wyniku zbiorów publ. i spos. zużycia ofiar — 34, 37.
- Ofiary w naturze:** przy zbiórkach — 35 — 36.
- Oplaty:** rejestracyjne stowarz. — 8, ulgi dla stow. wyższ. użyt. — 8, stemplowe — 27, 28.
- Organizacyjne:** podporządkowanie się stowarzyszenia — 5.
- Podatki:** ulgi dla stow. wyższ. użyt. — 8.
- Podporządkowanie:** stowarzyszeń wyższ. użyt. władzom państw. — 8.
- Polityczne stronnictwa** — 28.
- Porządek publiczny:** zagrożenie przez stowarzyszenie — 2, 4, przez zw. zaw. prac. lub spółdzielnię — 4, 5, zagrożenie przez zgromadz. — 29, 31, zagrożenie przy zbiórce — 35.
- Pożytek społeczny:** jako warunek rejestracji stowarz. — 5.
- Protokoły stowarzyszeń** — 4.
- Przedstawiciel (delegat) władzy w stowarzyszeniu** — 7, 8, na zgromadzeniu — 30, 31.
- Przewodniczący:** zgromadz. — 30.
- Przymus należenia do stowarzyszenia** — 3.
- Przymusowy zarząd:** w stow. wyższ. użyt. — 8.
- Przystosowanie:** poprzednio istniejących stowarzyszeń do wymagań prawa 9, 11, 12, stow. służ. kat. cel. rel. i wyzn. — 12, zw. zaw. prac. — 18.
- Przywilej wyłączności** dla stowarzyszeń wyższ. użyt. — 8.
- Publiczne:** zgromadzenia — 29, zjazdy — 31, zbieranie ofiar — 34.

- Rejestr:** stowarzyszeń — 6, 7, 8, 9 — 10, 11, 12, 13, związków zaw. prac. 17— 18, stowarz. akadem. — 20, zbiorów publ. — 37.
- Rejestracyjna władza:** dla stowarzyszeń — 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12.
- Reprezentacja stowarzyszenia** — 5, stowarz. akadem. — 19.
- Rok gospodarczy w stowarz.** — 3.
- Rozpoczęcie działalności:** stowarzyszenia — 4, 6, kulturalnej przez spółdzielnię — 3.
- Rozwiązanie (przymusowe):** stowarzyszenia — 4, 6, 8, oddziału stow. — 7, związku zaw. prac. i spółdzielni — 4, 18, stow. akadem. — 21, 22, zgromadz. publ. — 30, 31, zebrania — 31.
- Rozwiązanie się (dobrowolne):** stowarzyszenia — 4, 5, 7, spółdzielni — 3, stow. akadem. — 19, 20.
- Sąd (y) koleżeńskie:** — 2, 3, karny — 3, okręgowy — 4, 18, rejestrowe — 12.
- Siedziba:** stowarzyszenia — 3, 4, 5, związku zaw. prac. — 17, 18, stow. akadem. — 19.
- Składki członkowskie w stowarzyszeniu** — 3, 5, w zw. zaw. prac. — 17.
- Spis członków p. Imienny.**
- Spokój p. Bezpieczeństwo lub Porządek Publiczny.**
- Spory w stowarzyszeniu** — 5.
- Spółdzielnie** — 3, 4, 9.
- Sprawozdanie:** z działalności oraz rachunk. stow. — 6, zw. zaw. prac. — 18, stowarzysz. akadem. — 21, (zawiadomienie) o wyniku zbiórki publ. i sposobie zużytk. zebr. pieniędzy — 34, 37.
- Statut:** stowarzyszenia — 5, 7, 8, związku zaw. prac. — 17, 18, stow. akadem. — 19, 29.
- Stemplowe opłaty** — p. Opłaty.
- Stronnictwa polityczne** — p. Polityczne.
- Teren działalności stow.** — 3, 5, 6.
- Termin** — p. Czas.
- Tymczasowe zabezpieczenie majątku stowarzyszenia** — 6.
- Wolność należenia lub nienależenia do stow.** — 3, wystąpienia ze stow. — 3.
- Wyłączność działania stowarzyszeń** — p. Przywilej.
- Wyższej użyteczności stowarzyszenia** — 8.
- Wyznaniowe: cele stowarzysz.** — 3, 12, 13, (-ych) związków zbiórki — 35.
- Zabezpieczenie majątku stow.** — 6.
- Zagrożenie** — p. Bezpieczeństwo.
- Założenie:** stowarzyszenia — 3, 4, 5, 6, związku stow. lub in. os. praw. — 7, stow. akadem. — 19, 20, oddziału stow. — 5, 7, 12.
- Zakaz:** założenia stow. zwykł. — 4, zgromadz. publ. w lok. — 29.
- Zapisy:** na rzecz stow. wyższ. użyteczn. — 8.
- Zarejestrowanie** — p. Rejestr.
- Zarząd stowarzyszenia:** — 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, stow. akadem. — 19, 20, 21, 22.
- Zawieszenie działalności:** stow. — 4, 6, spółdzielni lub zw. zaw. prac. — 4, władz stow. wyższ. użyteczn. — 8, stow. akadem. — 21, 22.
- Złożenie z urzędu władz stow. akadem.** — 21, 22.
- Zgłaszanie:** stow. zwykł. — 3, zmian w skł. likwidatorów stow. — 7, ukończenia likw. — 7, wniosku o wykr. stow. z rejestru — 7, ograniczn. zarządu i in. danych podl. wciągn. do rejestru — 7, zgrom. publ. w lokalu — 29, zgromadz. przedwyborcz. pod gołym niebem — 32.
- Zmiany:** statutu stow. — 5, 6, 8, statutu stow. akadem. — 19, 20.
- Związki:** stowarzyszeń — 5, 7, zaw. prac. — 3, 4, 5, 17, 18.
- Zwołanie walnego zgromadzenia:** obowiązek zarz. stow. — 6, 7.
- Zwyczaj stowarzyszenia** — 3, 5, 17.